

Burja

GLASILO OBČINE KOMEN
Letnik 14, številka 1

Poštšina plačana pri pošti 6223 Komen

MAREC 2019

Razpis za zbiranje predlogov za podelitev priznanj Občine Komen za leto 2019

1. Priznanja Občine Komen, ki se podelijo v letu 2019:

A. ZLATI GRB Občine Komen

Priznanje se podeli posamezniku ali skupinam za izredno življenjsko delo oziroma za vrhunske uspehe in dosežke na znanstvenem, gospodarskem, kulturnem, vzgojno-izobraževalnem, športnem, naravovarstvenem, humanitarnem ali katerem drugem področju, ki so pomembna za razvoj in promocijo občine Komen. Podeli se eno priznanje letno.

B. Priznanja Občine Komen

Priznanja se podeljujejo posameznikom ali skupinam za dosežene uspehe v krajšem časovnem obdobju. Priznanja imajo pomen pohvale ter so aktualen odziv na dosežke in uspehe na vseh področjih dela. Podeli se lahko do tri priznanja letno.

Priznanja podeli župan Občine Komen na slovesnosti ob občinskem prazniku Občine Komen.

2. Predloge za podelitev priznanj lahko podajo posamezniki, družbe, zavodi, politične in druge organizacije in skupnosti, društva ter ožji deli lokalne skupnosti.

Predlog za podelitev priznanj mora biti podan v pisni obliki in mora vsebovati najmanj: splošne podatke o predlagatelju, predstavitevne podatke o kandidatu, vrsto priznanja, za katero je kandidat predlagan, utemeljitev predloga s podrobnejšim opisom dela oziroma dosežkov, zaradi katerih je bila predlagana podelitev priznanja, in dokumente, ki potrjujejo dejstva, navedena v utemeljitvi. Utemeljitev mora biti pripravljena na tak način, da bo zagotavljala pripravo utemeljenega predloga za obravnavo na občinskem svetu in podelitev priznanja na slavnostni seji.

Predlagatelj predlogu priloži tudi soglasje kandidata h kandidaturi in soglasje kandidata za obdelavo osebnih podatkov. Če predlagatelj ni fizična oseba, mora predlogu obvezno priložiti tudi zapisnik sestanka organa, ki je sprejel odločitev o podaji predloga.

3. Prispele predloge bo obravnavala komisija za podelitev priznanj Občine Komen, imenovana s sklepom župana. Komisija bo oblikovala predlog za podelitev priznanj, o prejemnikih priznanj bo odločal občinski svet s sklepom.
4. Rok za vložitev predlogov je **SREDA, 10. april 2019, do 12. ure**. Predlagatelji lahko podajo predloge na obrazcu, ki je na voljo v sprejemni pisarni občinske uprave Občine Komen in je objavljen na spletni strani Občine Komen www.komen.si.
5. Predlagatelji pošljejo predloge na naslov Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen v zaprti kuverti z napisom »Ne odpiraj – za občinska priznanja«.

mag. Erik Modic,
župan

Drage bralke, dragi bralci!

Ponovno vam želim prijazen pozdrav. V veselje mi je, da bom spet sodelovala pri pripravi in urejanju našega glasila. Najprej bi se rada zahvalila nekdanjim članicam uredniškega odbora. Ana, Katjuša in Andreja, lepo je bilo sodelovati z vami, se pogovarjati, dogovarjati in izmenjevati mnenja in misli. Iskrena hvala za vse nasvete, izkušnje in lepe besede, ki ste jih delile z mano. Hvala tudi Tanji, ki pa ostaja del uredniške ekipe.

Z novim uredniškim odborom smo se že sestale. Mojca, Suzana in Martina, dobrodošle, lepo vas je bilo spoznati. Na sestanku smo si zadale cilj, da se bomo trudile, da bodo bralke in bralci v glasilu našli zanimive in informativne prispevke, da bodo vsake tri mesece z zanimanjem odprli številko, ki jih bo čakala v nabiralniku, in jo v celoti prelistali in prebrali. V naši občini je namreč veliko različnih društev, organizacij ter posameznikov, skozi celo leto pa se odvijajo najrazličnejši dogodki, zato verjamem, da bo v glasilu vsak našel nekaj zase. Z oblikovalcem smo poskrbele tudi za nekaj malih oblikovalskih novosti, ki so že vidne v tej številki.

Vse skupaj tudi vabim, da se nam pridružite pri soustvarjanju naše Burje, in upam, da vam prihajajoči spomladanski dnevi prinesejo obilo sončnih dni in lepih trenutkov.

Heidi Vrčon
odgovorna urednica

Glasilo Občine Komen
Letnik 14, številka 1, MAREC 2019

Burja

Izdajatelj:
Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen
Telefon: 05 7310 450
Fax: 05 7310 460
Spletna stran: www.komen.si
e-pošta: burja@komen.si

ISSN 2591-2321

Naklada: 1.400 izvodov

Glasilo brezplačno prejmejo gospodinjstva v občini Komen. Glasilo raznaša Pošta Slovenije. V primeru, da glasila ne prejmete na dom, se obrnite na pošto v Komnu ali Štanjelu in jim sporočite, da glasila niste prejeli. Glasilo dobite brezplačno tudi na Občini v Komnu, na voljo je tudi v elektronski obliki na spletni strani občine www.komen.si.

Odgovorna urednica: Heidi Vrčon
Uredniški odbor: Mojca Sušnik Klemenčič (pomočnica odg. urednice), Tanja Bratina Grmek, Suzana Stanko, Martina Godnič
Lektoriranje: Barbara Jejčič
Priprava in tisk: Studio Terčon, Borut Terčon s. p.

Vabljeni, da svoje prispevke (članke in slikovno gradivo) za naslednjo številko pošljete v elektronski obliki na e-naslov: burja@komen.si najpozneje do 25. 5. 2019. Prispevki, ki bodo prispeli prepozno, ne bodo vključeni v junjsko številko! K posameznemu članku priložite največ dve fotografiji v čim boljši resoluciji.

Vabimo tudi vse fotografe ali fotografe kar tako, da nam pošljejo tematske fotografije za objavo na naslovnici. Digitalni posnetki naj bodo v čim boljši resoluciji. Poslanih posnetkov v slabi resoluciji ne bomo objavili.

Naslednja številka občinskega glasila izide JUNIJA 2019.

Avtorica fotografije na naslovnici: Ivana Žigon
Avtorji fotografij na zadnji strani: VS Hruševica, VS Tomačevica, Špela Klakočar Stele, Mojca Žorž Furlan, VS Sveto, VS Štanjel, VS Komen

Akcija ocenjevanja urejenosti vasi, vrtov in okolice hiš na območju občine Komen v letu 2019

Občina Komen že več let zaporedoma izvaja akcijo ocenjevanja urejenosti vasi (naselij), vrtov in okolice hiš.

Petčlanska komisija bo tudi v letošnjem aprilu in maju opravila ogledе vseh naselij in tistih domačij, ki jih bodo lastniki prijavili za sodelovanje v akciji. Ocenjevanje bo izvajala na podlagi prej določenih kriterijev, ki bodo predhodno objavljeni na spletni strani občine Komen.

Tudi letos bosta predmet ocenjevanja dve kategoriji:

- **A. Najlepše urejena vas, naselje/del naselja**
- **B. Najlepša ureditev individualne hiše (domačije) kot celote ali njenega posebnega dela (vrt, dvorišče...)**

V preteklih letih smo si člani komisije na podlagi ogledov nabrali precej izkušenj in vtisov. Zbranega je tudi precej slikovnega gradiva. Dejstvo je, da razlike glede urejenosti vasi ostajajo. Nekatere vasi so vedno urejene, v kateremkoli letnem obdobju. Uspeva jim ohraniti prijazno in čisto podobo oziroma jo celo iz leta v leto nadgrajujejo (dodane klopce, zasaditve, zanemarjenih kotičkov ni več ...). Nekatere vasi se še v zadnjem času prebujajo iz večletne otopelosti in nam že na vhodu kažejo svežo podobo: bodisi v na novo zasnovanih cvetličnih zasaditvah, urejenih ekootokih, prenovljenih vaških trgih ipd. In ravno to je namen, ki ga želimo doseči z našo akcijo - skupno ozaveščanje in skrb za lepo, čisto in urejeno okolje. Le na ta način bo naše sobivanje bolj kakovostno, vtis, ki ga bodo iz naših krajev odnesli obiskovalci, pa lepši.

Iz dneva v dan poslušamo, od več ali manj naključnih turistov, kako lepo in enkratno deželo imamo. Mar so te izjave za nas res tako pišmeuhovske? Se res ne zavedamo, kaj nam je dano in v kako lepi domovini živimo? In da tukaj ne živi nihče drug kot mi. Mi, ki smo naše domačije bodisi podedovali, bodisi kupili. Mi, ki nam je skupno to, da radi živimo na Krasu. Skrb za to lepo okolje bi morala biti brezpogojna. To je naš skupni dolg. Dolg do naših prednikov in do naših prihodnjih rodov.

Naj nam ne bo težko vzeti v roke metle, škarij, kosilnice, še posebno v tem zgodnjem spomladanskem obdobju. Tudi če je domačija stara in zapuščena, je lahko pospravljena in urejena. Bodimo zgled drug drugemu in delajmo v duhu starega slovenskega pregovora: Gospodarja hiše spoznaš že na dvorišču.

In zato vsi prijazno povabljeni k sodelovanju v letošnji akciji!

Tanja Saražin Strnad, občinska uprava

Dobro je vedeti

Občinska uprava Občine Komen

Telefon: 05 73 10 450
Fax: 05 73 10 460
Spletna stran: www.komen.si
E-pošta: obcina@komen.si
Uradne ure: ponedeljek in petek od 8.00 do 12.00
sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 17.00

Medobčinski inšpektorat in redarstvo občin Divača, Hrpelje – Kozina, Komen in Sežana

Telefon: 05 73 10 141
E-pošta: soou@sezana.si
Uradne ure: ponedeljek in petek od 7.30 do 11.00
sreda od 7.30 do 11.00 in od 12.00 do 16.00

Krajevni urad Komen

Telefon: 030 720 220
Uradne ure: vsak četrti torek v mesecu od 8.00 do 11.00 in od 12.00 do 14.00,
Za nujne primere se obrnite na sedež Upravne enote v Sežani, tel. št.: 05 73 12 700.

Policijska pisarna Komen

(v prostorih Krajevnega urada Komen, Komen 86)
Telefon: 05 70 71 500
Uradne ure: sreda od 14.00 do 17.00.

Knjižnica Komen

Komen 118, 6223 Komen
Telefon: 05 76 68 580
E-pošta: knjiznica.komen@iol.net
Delovni čas: torek in petek od 11.00 do 18.00
sreda od 8.00 do 14. ure

Zdravstvena postaja Komen / Splošna ambulanta Komen

Telefon: 05 73 11 460

Lekarna Komen

Telefon: 05 73 11 790
Delovni čas: ponedeljek od 12.00 do 19.00 ure
torek, četrtek in petek od 8.00 do 15. ure
sreda od 9.00 do 18. ure

Zbirni center Komen

torek: od 9. do 13.00
četrtek: od 14. do 17.00
sobota: od 9. do 13.00

Zavetišče Oskar Vitovlje

Telefon: 05 30 78 570

JAVNA BLAGAJNA OBČINE KOMEN obratuje v poslovalnici Deželne banke Slovenije, d. d., v Komnu 118 c (pri pošti), odprta je od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 16.00.

Defibrilatorji (AED) v občini Komen

Defibrilator ali AED je elektronska naprava, ki samodejno zazna motnjo srčnega ritma in s katero se lahko bistveno pripomore izboljšati možnosti preživetja pri nenadnem srčnem zastoju. Defibrilator je prav zato postal nepogrešljiv del našega vsakdanjika. Njegova uporaba je preprosta, narejen je namreč tako, da je primeren za uporabo za zdravstveno osebje kot tudi za širšo javnost. Pojavlja se vse več javno dostopnih defibrilatorjev, zato je dobro, da se vsak nauči osnov, ki lahko rešujejo življenja. Poznavanje in rokovanje z defibrilatorjem pomeni tudi izgubo strahu pred ukrepanjem v primeru reševanja življenja.

Defibrilator je enostaven za uporabo, govori slovensko in nam pomaga skozi celoten postopek oživljanja z glasovnimi, vizualnimi in besedilnimi sporočili, zato ni bojzani, da bi laik škodoval osebi, ki je doživela srčni zastoj. Defibrilator sam pove, kaj storiti, samo poslušati ga je potrebno in slediti njegovim navodilom.

Vzpostavljena je AED baza Slovenije, ki nam ponuja seznam lokacij javno dostopnih defibrilatorjev po vsej Sloveniji. Baza podatkov je dostopna na spletnem naslovu www.aed-baza.si.

Na območju Občine Komen je trenutno osem javno dostopnih defibrilatorjev. Lokacije so navedene v nadaljevanju.

2. **Komen:** Družba MAHLE Electric Drives Komen, d. o. o., Komen 139 – defibrilator je nameščen na objektu transformatorske postaje na javno dostopnem parkirišču.

3. **Gorjansko:** Vaški dom Gorjansko, Gorjansko 84b – defibrilator se nahaja pod nadstreškom pred vhodom v dvorano.

1. **Komen:** Gasilski dom Komen, Komen 96 – defibrilator se nahaja pod nadstreškom vhoda v gasilski dom.

4. **Tomačevica:** Vaški dom Tomačevica, Tomačevica 36 – defibrilator se nahaja v vogalu na zadnji strani objekta (ob poti).

5. **Kobjeglava:** Kulturni dom Kobjeglava, Kobjeglava 75 – defibrilator se nahaja pod nadstreškom vhoda v balinišče in bar Buria.

6. **Hruševica:** Vaški dom Hruševica, Hruševica 24a – defibrilator se nahaja na fasadi objekta levo od vhoda v vaški dom.

7. **Štanjel:** Mesnica in trgovina Tošč, Štanjel 41a – defibrilator se nahaja pod nadstreškom vhoda v objekt.

8. **Kodreti:** Vaški dom Gornja Branica, Kodreti 10 – defibrilator se nahaja na levi strani objekta (v smeri cerkve).

Besedilo in foto: Emil Grmek, občinska uprava

Občinski svet Občine Komen je na 28. redni seji 12. septembra 2018 sprejel sklep, s katerim se je seznanil z obvestilom o načrtovani izgradnji sežigalnice odpadkov v Štivanu. Občinski svet je z navedenim sklepom predlagal podžupanu, da skupaj z župani občin Miren-Kostanjevica, Sežana, Divača, Hrpelje-Kozina o tem seznani vse pristojne državne organe, še posebej Ministrstvo za okolje in prostor, ki naj se o tem opredeli tako z okoljskega kot tudi zdravstvenega vidika.

Predlagatelju sklepa, članu Občinskega sveta Občine Komen, Stojanu Kosmini, ki je o nameravani izgradnji sežigalnice v Štivanu obvestil Občino Komen, se opravičujemo, da je sprejeti sklep izpadel iz prispevka v Burji december 2018.

mag. Andreja Štok, občinska uprava

Društvo »Vezi« prejemnik nagrade ministrstva

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v začetku januarja 2019 podelilo nagrade in priznanja za delo na področju socialnega varstva in izvajanja rejniške dejavnosti za leto 2018.

Društvo za duševno zdravje in kreativno preživljanje prostega časa »VEZI«, ki dalj časa uspešno deluje na področju socialnega varstva v skladu s kodeksom etičnih načel v socialnem varstvu in predpisi socialnega varstva in je dobro prepoznavno v lokalnem okolju, je na predlog Centra za socialno delo Sežana prejelo nagrado za zaposlene. Nagrado je predsednici društva Nataši Sedmak in strokovni vodji, mag. Katarini Tomažič, podelila ministrica, mag. Ksenija Klampfer.

Društvo »VEZI« deluje na področju obalno-kraške in primorsko-notranjske regije že od leta 1999. Je nevladna organizacija s statusom humanitarne organizacije in deluje v javnem interesu na področju socialnega varstva, zaposlovanja. Kljub velikim začetniškim izzivom je zaposlenim uspelo vzpostaviti trdne in zdrave temelje, ki so usmerjeni v izvajanje in razvoj socialno varstvenih programov za ljudi z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju in njihovim svojcem.

Viden in trajen premik od ustanovitve društva do danes je mogoče prepoznati od samopomočnih programov do razvoja in stabilizacije strokovnih, javnih verificiranih socialno varstvenih programov, ki so usmerjeni v celostno psihosocialno obravnavo in temeljijo na celovitem timskem strokovnem sodelovanju. Društvo izvaja program Mreža dnevnih centrov (Štorje, Štanjel in Ilirska Bistrica) ter program Mreža stanovanjskih skupin (Postojna, Ilirska Bistrica, Podgrad, Divača, Štanjel, Gorjansko in Mali Dol).

Zaposleni v Društvu »VEZI« so v vsakodnevem neposrednem stiku z uporabniki socialno varstvenih programov in delujejo v skladu s strokovnimi metodami dela. Z uporabniki jim je uspelo vzpostaviti spoštljiv, pristen delovni odnos, ki temelji na uporabnikovi aktivni socialni vlogi in na upoštevanju njihovih želja in potreb. Obenem pa je potrebno izpostaviti tudi srčno komponento, brez katere strokovno delo ne bi bilo zares pristno in uspešno.

Besedilo in foto: strokovne delavke in sodelavke Društva »Vezi«

Prostovoljno gasilsko društvo Komen v letu 2018

Spoštovane občanke in občani, dragi prijatelji!

Že dodobra smo zakorakali v leto 2019, prav pa je, da se ozremo tudi nazaj v leto 2018 in pregledamo opravljeno delo in aktivnosti. Človek si izbira področja,

na katerih deluje sam. Tudi gasilstvo je ena izmed organizacij, ki ga sestavljamo članice in člani, ki želimo naši družbi dati nekaj več. Prostovoljstvo je tisto, ki nas druži, povezuje in ne nazadnje nam daje tisto notranje zadovoljstvo, ki člove-

ka osrečuje. Vsak po svojih močeh smo prispevali na različnih področjih in se v gasilskih vrstah tudi različno udeleževali v preteklem letu.

Polno aktivnosti in udeleževanja smo bili v letu 2018 deležni na vseh področjih našega delovanja. Poseben poudarek smo v letu, ki je za nami, dali praznovanju 70. letnice našega društva, na slovesnosti, ki smo jo obeležili meseca septembra, smo slovesno prevzeli 20 novih ognjevarnih zaščitnih oblek za gasilce. V sklopu obletnice smo imeli slavnostno sejo, v komenski knjižnici razstavo slik o razvoju in delovanju društva ter izdali naš novi zbornik »Naših 70 let«.

To ni bilo zgolj leto praznovanja, ampak tudi leto trdega dela, naporov in osebnega odpovedovanja. Še veliko pomembnega dela je bilo opravljene- ga. Vsak, ki je lahko, je s svojim delom in

angažiranostjo prispeval, da smo lahko dosegali cilje, ki smo si jih zastavili. Aktivnosti so se skozi leto odvijale na vseh področjih.

Tistim, ki so nas potrebovali, sta bili pomoč in ponujena roka vedno dosegljivi. Naši člani so prepleskali garažne prostore in v skladišču uredili nove regalne police. V mesecu maju smo bili gostitelji tekmovanja Kraške gasilske zveze v Komnu. Spet je naše društvo blestelo. Gostili smo srečanje veteranov Kraške gasilske zveze. Udeležili smo se 17. Kongresa Gasilske zveze Slovenije na Ptuj. Naši člani so sodelovali v veliki paradi. Prav tako je v paradi sodelovalo naše vozilo gasilska cisterna GC3P-3. V maju smo obhajali praznik svetega Florijana zavetnika gasilcev, gasilsko mašo je daroval naš župnik, g. Marjan Jakopič. Naši bolničarji so se udeležili preverjanja znanja prve pomoči v Knežaku, kjer je naša ekipa dosegla 3. mesto. Udeležili smo se sestanka, na katerem so bili prisotni vsi aktualni organizatorji prireditve, katerega je organiziral Zavod Kras. Predstavljeno jim je bilo, kakšno vlogo imamo gasilci na prireditvah, kdaj se nas potrebuje ter kdo lahko ureja parkirišča

in podobno. Organizirali smo taborjenje gasilske mladine PGD Komen in PGD Štjak. V okviru občinskega praznika smo se udeležili Slavnostne seje Občine Komen. V sklopu obletnice PGD Komen nas je z dvodnevним obiskom počastil predsednik Gasilske zveze Slovenije, g. Janko Cerkvenik. Predsedniku smo v gasilskem domu najprej predstavili delovanje in opremo našega društva, našo občino in nekatere največje požare, ki so pustošili na našem območju. 15. septembra je kar 47 članov našega društva sodelovalo na prireditvi Priključitev Primorske k matični domovini, ki je potekala v Komnu, kjer smo usmerjali promet in izvajali požarno stražo. Oktobra meseca smo organizirali izlet društva. Ogledali smo si nov gasilski center v Postojni, obiskali smo muzej vojaške zgodovine v Pivki, ogledali smo si Luko Koper in tamkajšnje gasilce in se na koncu podružili v gostilni Kariola v Marezigah. V oktobru smo prav tako skupaj s poklicnimi gasilci iz ZGRS Sežana izvedli gasilsko vajo na tematiko nesreča z nevarno snovjo. Naše članice pa so se udeležile posveta članic, ki ga je organizirala obalno-kraška regija v Knežaku.

Vse leto so naši operativni člani imeli

več različnih vaj in večkrat so lepo sprejeli otroke iz vrtcev in šol ter najmlajšim prikazali gasilsko tehniko. Nabavili smo nekaj operativne gasilske opreme za posredovanje na intervencijah, izvedenih je bilo veliko vaj, izobraževanj, operativna enota pa je posredovala na 53 intervencijah. V PGD Komen smo ponosni na vse operativne člane, ki so s pripravljenostjo in nenehnimi izobraževanji kos še tako težkim intervencijam.

Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most, zato je treba biti v prometu toliko bolj previden. Čas rane zaceli, da ne krvavijo več, vendar pa ni nikogar, ki bi brazgotine lahko izbrisal, bi lahko rekli za tragično prometno nesrečo, ki se je zgodila na silvestrovo v Gorjanskem, 20 minut pred slovesom leta 2018. Ob tem bi se zahvalil družini Birs, še posebej Nataši in Petru, ki so prostovoljne prispevke ob slovesu njihovega Simona darovali PGD Komen.

Dovolite mi, da se na koncu zahvalim vsem, ki se na kakršen koli način žrtvujete in po svojih močeh pomagata, da gasilstvo na Komenskem živi.

»Na pomoč!«

Marko Adamič, predsednik PGD Komen

V spomin in opomin

15. februarja 2019 je minilo 75 let od požiga Komna, Divči, Tomačevice, Malega Dola, zaselka Jablanec in Branika ter pregona vaščanov v izgnanstvo in begunstvo.

Vsako leto pripravimo spominsko slovesnost v spomin na žalostne dogodke in opomin NIKOLI VEČ VOJNE.

Program prireditve so oblikovali: učenci osnovne šole Antona Šibelja - Stjenka

Komen, združeni OPZ Komen – Štanjel; učenci GŠ Sežana – podružnica Komen, Mešani pevski zbor Cominum in harmonikar Jan Novak.

Naša osnovna šola Komen pod vodstvom ravnateljice, gospe Nives Cek, in njenega tima vsako leto znova potrjuje pripadnost kraju in zgodovini, ki je znamenovala ljudi in vasi. Program, ki ga mentorji s svojimi učenci izvedejo, je

tako prisrčen in pristen, da se marsikateremu izgnancu ob bolečih spominih orosi oko.

Kot predsednica društva izgnancev Komen sem v pozdravnem nagovoru spomnila na dogodke tistega dne, na stiske in trpljenje v izgnanstvu in tudi na dejstvo, da nas duhovnika monsignor Viktor Kos in kaplan Mirko Renner nista zapustila, ko so nas pregnali iz naših do-

mov, da sta delila enako usodo z izgnanci do konca vojne.

Slavnostni govornik, župan občine Komen mag. Erik Modic, je v svojem govoru poudaril, da spominska slovesnost ne pomeni le spomina na žalostne dogodke iz druge svetovne vojne, ampak tudi opomin, da se kaj podobnega ne bi ponovilo. Spomnil je na trpljenje izgnanih in na tiste, ki se niso vrnili iz izgnanstva, in tudi na dobre ljudi iz Neumarkta na Bavarskem, kot so bili tamkajšnji župnik

Heigel in njegovi sestri ter vaščani. Omenil je tudi, kaj je Komen bil pred vojno in da je danes le senca tega. Prav zato je postavil, da je skrajni čas, da naša vlada sprejme zakon o povračilu vojne škode.

Omenim naj, da je matično društvo DIS 1941 – 1945 s predsednico prof. Ivice Žnidaršič oziroma mag. Francem Žnidaršičem že pripravilo predlog zakona o poplačilu vojne škode. Bil je že v obravnavi, a ker je prejšnja vlada predčasno razpadla, predno so bili sprejeti kakršni-

koli sklepi, smo ponovno na začetku. V matičnem društvu pripravljajo novo vlogo, ki bo poslana v DZ. Zelo se trudijo in pregovarjajo, da bi bil zakon sprejet, da bi nam povrnili vsaj minimalen znesek vojne škode. Društvo izgnancev vse informacije o svojem delu objavlja v svojem časopisu Vestnik, tako da lahko vsak član spremlja delo in dogodke, ki jih ni malo.

Besedilo: Sabina Godnič, predsednica
DIS 1941–1945, KO Komen

Foto: Damijana Godnič

Predšolsko letovanje v objemu gora

Tudi v letošnjem letu bomo člani Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana in Vrtec Sežana organizirali predšolsko letovanje v štiridnevni izmenah v Kranjski Gori za »male šolarje« Krasa in Brkinov, ki letos vstopajo v osnovno šolo.

Otroci bodo po skupinah v družbi vrstnikov in prijateljev letovali v počitniškem domu Vila Šumica med 14. in 26. junijem 2019 pod vodstvom pedagoške vodje in spremljevalk, ki so jih otroci spoznali že v času obiskovanja vrtca. V kateri izmeni bo letovala katera skupina otrok iz posameznih enot vrtca, bodo starši pisno obveščeni na osnovi predhodno izpolnjene prijavnice.

Počitniški dom Vila Šumica, kjer bodo malčki nastanjeni, stoji v Triglavskem narodnem parku, odmaknjen od vsakodnevnega mestnega vrveža, lučaj od Kranjske Gore, tik pod Prisojnikom ob poti na Vrhič. Obdana je z naravo, bujnim zelenjem in gorami. Bližnji vrhovi so kot nalašč za pohodništvo in spoznavanje gora. Dom je primeren za šole v naravi in naravoslovne tabore. Ob domu se vije reka Pišnica, ki vodi do bližnjega jezera Jasna, kjer malčki vsako leto neizmerno uživajo. Poleg udobnih sob in jedilnice

razpolaga dom še z velikim večnamenskimi prostorom, namenjenem razvedrilnim vsebinam ter dnevnim in večernim prireditvam, igralnico, otroškim igriščem z igrali in športnimi igrišči. Nema lo je skrivnostnih kotičkov v naravi za spodbudno preživljanje prostih uric, za brezskrbno igro, sanjarjenje, pravljičice in druženje z vrstniki. Na voljo sta še slikoviti Kmečka soba s krušno pečjo in Pehtina kamra.

Vila Šumica je odlično izhodišče za tradicionalni obisk Kekčeve dežele, edinstvenega izvira Save Dolinke in za naravoslovne ekskurzije v osrčje Triglavskega narodnega parka (dolina Krnice, Zelenci) ter krajše gorske ture (Sleme s Tamarjem, Mavrinc, Martuljški slapovi, Brvogi, Srednji vrh).

Gorski svet in neokrnjena narava okrog vile omogočata sproščeno in zabavno spoznavanje pojavov v naravi skozi vse letne čase. Letovanje brez staršev, v skupini z vrstniki in pod budnim očesom vzgojitelja, bo tako zagotovo odlična priložnost za izkustveno učenje in vzgojo. Znotraj življenja v skupini se otrok uči spoštovati skupna pravila in dogovore, različne interese, pravice in dolžnosti.

**medobčinsko društvo
prijateljev mladine sežana**

**Letovanje za predšolske
otroke**

KRANJSKA GORA 2019

**v juniju, 14. 6.–26. 6. 2019,
v štirih 4-dnevnih izmenah**

**MDPM Sežana,
Partizanska 18,
6210 Sežana
tel. 05/7341486
drustvo.prijateljev@siol.net
www.mdpm.si**

Preko iger in drugih dejavnosti se povezujejo otroci različnih starosti, iz različnih socialnih okolij, pridobivajo nove izkušnje, razvijajo svojo ustvarjalnost, tkejo nova prijateljstva in širijo svoja obzorja. Otroci bodo lahko uživali v celodnevni aktivnosti na svežem zraku, hkrati pa jim ne bo manjkalo poučnih in ustvarjal-

nih dejavnosti. Usvajanje novih veščin, ki sledijo načelom trajnostno naravnega načina življenja in vseživljenskega učenja, pa popestri tudi zabavni program, ki ga spremljevalci skupin otrok vnapre vedno skrbno pripravijo.

Vse informacije in prijavnice o letovanju lahko prejmete na sedežu društva

MDPM Sežana, Partizanska 18, Sežana, tel. 05 7341486 in na spletni strani www.mdpm.si ali v Vrtcu Sežana, tel. 05 7310222.

Besedilo: Ana Pangos, Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana

Iz vaških skupnosti

Burja

Sladko slovo od leta 2018

V Gornji Branici smo 25. novembra praznovali sv. Katarino, zavetnico naše cerkve. Kot vsako leto smo se tudi letos vaščani po sveti maši zbrali v vaškem domu in se posladkali s pristnimi domačimi štruklji, ki so jih tudi v preteklosti gospodinje ob posebnih priložnostih skuhale in položile na mizo v znamenje praznovanja in povezovanja. Zahvaljujemo se gospe Anici Samec za njen trud in okusne štruklje, ki jih je ob tej priložnosti pripravila za vaščane. Le nekaj dni za tem nas je kot vsako leto v isti cerkvi obiskal sveti Miklavž. Cerkev je bila polna mladih obiskovalcev tudi iz sosednjih vasi, none so pripeljale vnuke, ki se radi vračajo skupaj s starši v rodno vas. Miklavž je vsako leto vesel obiska in predvsem tega, da so otroci vsako leto bolj pridni, in zato tudi vztraja in se k nam rad vrača. Tudi letos se za pomoč in podporo Miklavžu zahvaljujemo župniku Ivanu Furlanu ter Urški Kovač Sorta in Katarini Černigoj, saj sta že vrsto let njegovi tesni sodelavki. Od leta 2018 pa smo se tradicionalno poslovili ob domačih poticah, ki so jih spekle marljive gospodinje iz Gornje Branice. Vsako leto se na sveti večer po večerni maši vaščani zberemo v vaškem domu in prigriznemo slastnim poticam ter se pogrejemo ob toplem čaju, ki ga že več

kot osem let pripravljata naša sovaščana Mitja in Cirila Pirnat, ki sta se iz mesta umaknila v naravo in si dom uredila v Gornji Branici. Letošnje srečanje so obogatile braniške klekljarice s srčnostjo, neizmerno kreativnostjo in trudom. Le te so pred desetletjem začele izpopolnjevati svoje znanje pod mentorstvom gospe Irme Pervanja, ki je iz rodnega ldrskega v našo dolino prinesla večine klekljanja. Klekljarice, ki so v sosednji dvorani vaškega doma razstavljale svoja dela, tedensko izpopolnjujejo svoja znanja. V skupini so Alenka Sorta, Veronika Sorta, Tanja Sorta, Cirila Pirnat, Irma Pervanja in

klekljarice iz sosednjih vasi Milena Tavčar, Nives Pernič, Romana Marc iz Lož in Mirjam Stubelj iz Spodnje Branice. Iskrena zahvala gre vsem ustvarjalkam oziroma klekljaricam, da so nam v teh prazničnih dneh razgalile svojo dušo skozi čarobne stvaritve slovenske tradicionalne čipke. Člani vaškega odbora se zahvalujemo sovaščanom za pomoč in podporo pri vseh skupnih dogodkih, delovnih akcijah in projektih ter za vse predloge in čas, ki ga namenjate drug drugemu.

Besedilo in foto:
Vaški odbor Gornja Branica

Defibrilator tudi v Gornji Branici

Po raziskavah Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) so srčno-žilne bolezni v razvitem svetu, med katere spada tudi Slovenija; najpogostejši vzrok obolevnosti in umrljivosti odraslih. Stroka izobražuje, da je v primeru srčnega zastoja edina rešitev defibrilacija v prvih nekaj minutah, kar pomeni, da se srčni

ritem lahko vzpostavi s sunkom električnega toka, ki ga s pomočjo defibrilatorja spustimo skozi srce. Defibrilacija v prvih petih minutah po srčnem zastoju pomeni do 70 odstotkov možnosti za preživetje, deseto minuto je verjetnost za preživetje minimalna. Iz tega razloga je pomembno, da so defibrilatorji v bližini

in dostopni, ko je to potrebno.

V Sloveniji se povečuje zavest o pomembnosti reševanja življenj z defibrilatorji (AED), posledično se defibrilatorji nabavljajo in nameščajo v odročnejše oziroma oddaljene kraje od urgentnih centrov. Pomembno je, da je defibrilator dostopen na javni površini in čim več

uporabnikom, predvsem v odročnejših vaseh, saj se zaradi razpršene poselitve po Sloveniji avtomobili nujne pomoči včasih težje prebijejo ali pa potrebujejo več časa kot pa naš sosed, ki je opazil, da potrebujemo pomoč pri oživljanju, do prvega defibrilatorja v sosednji vasi. Zavedati se moramo, da sam defibrilator ponesrečenca ne bo rešil, pomembno je da tudi očitvidci sami aktivno pristopimo k prepoznavanju in reševanju nastale situacije, za kar pa je potrebno določeno vedenje oziroma veščine prepoznavanja stanja ponesrečenca.

Na pobudo vaškega odbora smo v letošnjem letu s pomočjo donacije zavarovalnice Triglav pridobili v občini Komen nov defibrilator, in sicer v Gornji Branici. Vaščani Gornje Branice so od pristojnega urgentnega centra oddaljeni približno 30 minut, kar v primeru srčnega infarkta pomeni lahko najslabše. Defibrilator od

donatorja zavarovalnice Triglav je predal direktor UE Postojna, gospod Celin Jože, skupaj z referentom Marjanom Košuto, ter gospo Brigito Gorup pred vaškim domom, kjer je defibrilator tudi nameščen. Zahvaljujemo se gospodu Boštjanu Sorti, ki je poskrbel za ustrezno namestitev ohišja defibrilatorja, ter Hiši posebne Sorte za gostoljubnost. Defibrilator so pred vaškim domom prevzeli predstavniki vaškega odbora Gornja Branica Vid Sorta in Štefan Čehovin, kot predstavnik Občine Komen pa se je prijazno odzval vabilu tudi župan, mag. Erik Modic, kateremu se tudi zahvaljujemo za njegovo srčnost in dostopnost.

V vaškem domu smo za vaščane organizirali tudi predavanje o pravilnem rokovanju z defibrilatorjem ter z usposabljanjem temeljnih postopkov oživljanja. Predavanja se je udeležilo veliko vaščanov, ker pa se ga vsi niso uspeli udeležiti

tistega dne, bomo usposabljanje ponovili v mesecu marcu. Predavanje sta izvedla reševalka iz ZD Sežana Tina Furlan in Denis Ostrouška iz podjetja Lingas, d. o. o., ki nam je povedal, da je defibrilator AED Defibtech Lifeline najvišjega »PREMIUM« kakovostnega razreda, ki je tudi najbolj razširjen AED v Sloveniji.

Veseli smo, da imamo tudi v naši vaški skupnosti defibrilator, za kar se zahvaljujemo zavarovalnici Triglav ter vsem, ki so sodelovali pri pridobitvi in usposabljanju vaščanov o TPO ter pri nameščanju defibrilatorja. Zagotovo bo občutek vaščanov z vednostjo, da imamo napravo, ki omogoča preživetje v primeru srčnega zastoja na doseg, večji, a verjetno bomo še bolj hvaležni, če nam ga ne bo potrebno nikdar koristiti.

Besedilo in foto: Anamarija Samec

Športno, kulturno, turistično in razvojno društvo Tomačevica

*Sem dolgo upal in se bal,
slovo sem upu, strahu dal;
srce je prazno, srečno ni,
nazaj si up in strah želi.*

Kot je napisal naš znani pesnik France Prešeren, je tudi v naši vasi dolgo tlelo upanje po ustanovitvi društva, ki bi povežalo vaščane z enakimi cilji in vrednotami. Tako je le po dobrih 20 letih, odkar smo v Tomačevici imeli zadnjo veliko »fešto« za veliki šmaren, napočil čas, da v vasi začnemo premikati stvari naprej.

Tako je bilo na ustanovni seji dne 22. februarja 2019 v Tomačevici ustanovljeno Športno, kulturno, turistično in razvojno društvo Tomačevica ali na kratko ŠKTR društvo Tomačevica.

Društvo v letu 2019 načrtuje izvesti več dogodkov, prvega že v mesecu aprilu s čistilno akcijo s sloganom »Čistimo

poti, ki vodijo v domači kraj« ter v mesecu maju pohod okrog vasi Tomačevica.

Dejan Jančar

Delavno, dobrodelno, inovativno

Takšno je bilo naše preteklo leto. Po novem letu smo si vzeli malo počitka, ki pa ga je bilo konec s pustom. Tako kot vsako leto smo organizirali pustovanje v vasi, ki se ga je udeležilo veliko otrok s starši in tudi starejših pustarjev. Skupaj smo podili proč zimo. Že kmalu po pustovanju smo nadaljevali z obnovo vaškega doma v Tomačevici; začeli smo s prenovno stropa, odstranili smo vse stare obloge in električno napeljava in jih nadomestili z novimi žicami, izolacijo in mavčnimi ploščami.

Konec aprila je sledil tradicionalen zažig kresa ter pohod Tomačevica–Trstelj–Tomačevica za prvi maj, ki se ga je udeležilo precej Tomačevljanov, veseli pa smo bili tudi drugih Komencev, ki so se nam pridružili. Konec maja, natančneje 25. maja, smo s ponosom odprli prvo čitalnico v občini Komen. Na pobudo Adrijane Konjedič smo s pomočjo občine in vaške skupnosti v neizkoriščeni avtobusni čakalnici odprli čitalnico, ki je namenjena vsem občanom občine Komen. Vanjo smo umestili podarjene knjige in revije in zbirali plišaste igrače, ki so šle konec leta v dobrodelne namene. S ponosom pa opazujemo, kako se zbirka podarjenih knjig, revij in tudi CD ploščkov iz dneva v dan veča. Veča se tudi obisk čitalnice, kar je za samo idejo in vas izjemna potrditev. Da je ideja res dobra, priča tudi prispevek televizije in radia.

A to je bil še le uvod v začetek lepega poletja. V vasi se je postavil velik bazen z namenom druženja in seveda uporabe tako starejših kot tudi mlajših prebivalcev vasi. Da je bil bazen lahko vsakodnevno v uporabi, tako v dnevnem kot v večernem času, smo v ta namen zamenjali že dotrajano zunanjo razsvetljavo z novimi varčnimi reflektorji. Vsak večer smo vaščani poskrbeli za druženje ob jedi in pijači, otroci pa so se veselili poletnega tabora in kampa »na Flosu« v Tomačevici, ki se je odvijal v drugi polovici avgusta (med drugim so otroci in njihovi starši imeli nočni pohod okoli Tomačevice). Za avgustovske večere so poskrbele tudi noči utrinkov, kjer smo lahko s prostimi očmi opazovali Venero. Ker smo si avgust nekako nehote izbrali za mesec druženja, smo tudi tokrat Tomačevljani stopili skupaj in opravili vsakoletno »rabuto« ter očistili vas nesnage. Na veliki šmaren je bil še en dan druženja vaščanov »kar tako«.

Za druženje pa je poskrbel tudi Jaka Jančar, ki nam je v septembru predstavil njegovo strast. V sliki in besedi nam je približal skriti podzemni svet vasi Tomačevica.

Ker se je bližala zima, smo okrobra poskrbeli za vrata vaške čitalnice, tako da so knjige na suhem in toplem tudi čez zimo in se lahko sleherni popotnik ustavi na toplejšem, se odpočije ob mizici, ki je nameščena v čitalnici. Z zbranimi denarnimi sredstvi vasi Tomačevica in Mali Dol pa je vaški odbor kupil klopi, ki so sedaj nameščene pri cerkvi Device Marije Obršljanske ter ob vaškem domu.

V vasi smo preteklo leto dobili tudi zelo pomembno pridobitev, ki bo, upam, čim manjkrat v uporabi. Adrijana Konjedič je namreč donirala aparat AED. To je avtomatski eksterni defibrilator, ki bo v pomoč pri nenadnih srčnih zastojih. Zato smo

konec avgusta v sodelovanju z bolničarjema Matjažem Adamičem in Boštjanom Ščuko ter reševalko Tino Furlan organizirali predavanje na temo temeljnih postopkov oživljanja z uporabo AED. Izredno veliko ljudi se je predavanja udeležilo, tako da verjamem, da uporaba AED ne bo problem. Aparat je sicer dostopen vsem in se nahaja pritrjen na stavbi vaške skupnosti.

Posebna zahvala pa gre lanskemu Miklavžu, ki je poskrbel za veselje otrok. Vsakemu je namreč prinesel skromno darilo; presenečenje in veselje otrok ob tem pa je bilo nepopisno.

Da smo Tomačevljani tudi ne samo ljudje, ki stopimo skupaj v vasi, pač pa tudi za druge, smo dokazali ob zaključku leta, ko smo zbrane plišaste igrače skupaj s krajšim nastopom predali v roke tistim, ki to bolj potrebujejo. Igrače smo odnesli v Zavod CIRIUS Vipava. Da so bili otroci nepopisno veseli najbrž ni potrebno posebej poudarjati. Leto 2018 pa smo zaključili z novoletnim srečanjem vseh vaščanov, za dober divjačinski golaž je poskrbel naš nov penzionist Zvone Petelin. Na koncu pa se želim zahvaliti vsem vaščanom za ves vložen trud in delo. Brez vašega prizadevanja in sodelovanja nam ne bi uspelo izpeljati vseh dogodkov tako zgledno in odmevno.

Besedilo: Dejan Jančar
Foto: arhiv VS Tomačevica

Ureditev leve brežine potoka Branica

Od sredine lanskega decembra (2018) ima pod vasjo Lisjaki naša Branica (potok) lepo, prav čedno urejeno levo brežino.

Ob večjih vsakoletnih poplavah, posebnost od leta 2009 dalje, je narasla deroča voda najedala neutrjeno brežino in že ogrožala dostopno pot do Lisjakov.

Po večletnih dopisih, pritožbah, prošnjah, urgencah raznim ministrstvom in javnim službam je decembra lani le uspelo brežino urediti in obvarovati pot. (Prvo odločbo o dovolitvi priglašanih del smo prejeli že leta 2002).

Za vso pomoč, podporo, posredovanja,

nasvete se zahvaljujem gospodu Emilu Grmeku iz Občine Komen, gospe Silvani Batič – Hidrotehnik in našemu nepogrešljivemu vaščanu, gospodu Milovanu Zorzutu.

Besedilo Zdravko Trobec

Foto Klavdija Trobec

Iz komenske knjižnice

Rokavička

Na enem izmed svojih sprehodov po snegu je Dedek Mraz izgubil rokavico. Še dobro! Še dobro za vse živalice, ki so v njej našle zavetišče. Znale so deliti eno in edino stvar in si tako pomagati. Ni bilo lahko, sploh, ko je v rokavički postajalo že zelo tesno. In prav to so znale obrniti sebi v prid: bolj ko jim je bilo tesno, topleje je bilo v rokavički.

Sežanski knjižničarki Maja Razboršek in Petra Hlača sta tudi letos komenske otroke razveselili z baletno pravljico, ki jo vsako leto pripravita v sodelovanju z Baletnim društvom Sežana. Ukrajinska pravljica o izgubljeni rokavički, v katero se naselijo gozdne živali, nam približa pojem sprejemanja. Preprosta zgodba z globoko vsebino, ki v nas zbudi vprašanje, ali smo sami pripravljeni deliti tisto, kar imamo, in sprejemati drugačnost?

Besedilo: Marija Umek

Foto: arhiv knjižnice

Kulturni dan obarvan s pesmijo in ljudskimi zgodbami

Letošnji predvečer slovenskega kulturnega praznika je bil v sodelovanju z Glasbeno šolo Sežana – podružnico Komen nekaj posebnega. Večer poln glasbenih točk, kot se za glasbeno šolo seveda

spodobi, ki so bile med seboj povezane z dramatizacijo in pripovedovanjem ljudskih zgodb. Otroci so uprizorili vaje za kulturni nastop, ki so ga izvedli kar pri noni (knjižničarka Marija Umek) doma.

Tako sta Lucija in Petra Godnič na obisk in vaje h noni pripeljali 15 otrok, da bi vadili. Vajo, ki je bila v bistvo že kar nastop, pa je nona prekinjala s svojimi pravci. Skratka, ni bilo dolgčas, niti poslušalcem

ne! Morali so namreč zelo pozorno poslušati pesmi, ki so jih otroci igrali, in ugihati naslove le teh. Bili so zelo uspešni in med sodelujočimi smo izžrebali nagrado, ki si je s poznavanjem pesmi prislужila knjižno nagrado in letno članarino v knjižnici.

Bodimo hvaležni in ponosni na kulturno dediščino naših prednikov!

Besedilo: Ingrid Tavčar

Foto: arhiv knjižnice

Ponatis knjige Pričevanj na Komenskem Krasu

V letu 1997 je izšla knjiga Pričevanja o narodnoosvobodilnem gibanju – pomembnih dogodkih v Komnu, Volčjem Gradu, Malem Dolu, Preserjah, Ivanjem Gradu, Zagrajcu in Svetem, le v desetih izvodih. Izjave pričevalcev pa so se zbirale dve desetletji prej.

Komensko območno združenje borcev za vrednote NOB je v sodelovanju z Univerzo za tretje življenjsko obdobje Kras v komenski knjižnici prav 15. februarja, na obletnico, ko so leta 1944 Nemci požgali Komen, Tomačevico, Mali Dol in Branik, pripravilo v komenski knjižnici predstavitev ponatisa omenjene knjige, ki je tokrat izšla v nakladi 200 izvodov. Knjigo na 200 straneh poleg pričevanj in zgodovinskih dejstev z uvodnimi mislimi predsednika komenske borčevske organizacije, Damjana Grmeka, in nagovorom nekdanjega župana, Jožeta Adamiča, krasi veliko fotografij, pa tudi pesem nekdanjega borca Kosovelove brigade, kulturnika, člana prosvetno-kulturne skupine, ki se je pomikala iz kraja v kraj in s kulturnim programom v času NOB bodrila ljudi, Cirila Zlobca, z naslovom Neka mladost. Sicer pa knjiga vsebuje izjave oziroma pripovedi o razvoju narodno osvobodilnega boja in gibanju, odborih OF KP, AFŽ, ZSM, mladincih, sovražni dejavnosti na vaseh, bunkerjih, umrlih in padlih med vojno, žrtvah terorističnega nasilja, umrlih v italijanskih zaporih idr.

V imenu založnika in izdajatelja knjige je številne zbrane, ki so do zadnjega kotička napolnili komensko knjižnico, spregovoril predsednik komenske borčevske organizacije Grmek, o obsežnem lektor-

stvu in jezikovnih posegih, s katerimi je knjiga bolj prijazna do bralcev, pa domači prof. Srečko Vidmar. Pričevanja Kraševcev o takratnem času so od leta 1977 zbirali Ivan in Marica Luin ter Leopold Peternej. Ker so bile izjave zbrane že v 80. letih prejšnjega stoletja, jih ni bilo mogoče dopolnjevati, ker večine pričevalcev ni več med nami. Po besedah predsednice kraške tretje univerze, Nadje Mislej Božič, pa so s ponatisom knjige dokončali že zastavljeno delo sedaj že pokojnega Dušana Luina iz Svetega, kateremu je tudi knjiga posvečena. Tako se prvi izdaji knjige Pričevanja, ki se hrani tako v komenski kot tudi na domoznanskem oddelku sežanske Kosovelove knjižnice, pridružuje drugi, jezikovno spremenjeni ponatis, ki pa ostaja v izjavah ljudi izviren. Oblikovalka knjige, ki jo je tiskal DTP studio Damijan Čeh, je Mateja Štok Čeh.

»15. februarja 1944 okrog pete zjutraj so enote nemške divizije Prinz Eugen,

v kateri so bili Nemci, Kozaki, Mongoli, Italijani in tudi Slovenci, obkolile kraške vasi Komen, Tomačevico, Mali Dol in Branik. Hkrati so zastražili poti iz Komna proti Nabrežini. Približno ob 6.20 so vojaki prišli pred našo hišo in ker so bila železna vhodna vrata zaklenjena, so razbili ključavnico in vdrali v hišo. Prvi je vstopil nek Italijan in rekel: Finalmente ti abbiamo trovato! (Končno smo te našli!).« To je izjava o požigu vasi Komen Franca Bandlerja, Urmohorjevega iz Komna, ki sta jo zapisala Ivan Luin in Leopold Peternej. »Da jezikovno spremenjeni natis ostaja v izjavah izviren, je dokaz tudi v tem, da smo pustili stavek, da v Malem Dolu ni spomenika NOV. Ker mi je bilo zaupano urejanje, sem le v dveh primerih vsebinsko posegla. Iz knjige sem umaknila fotografijo padlega partizana (Leopolda Štolfe - Žnidarščnega iz Volčjega Grada – iz pietete do umrlega in sorodstva). V poglavju o Volčjem Gradu pa sem izpus-

tila dva odlomka, ki sta bila le ponovitev iz poglavja o Komnu in sta se nanašala na Komen. Nekatere besed, na primer. squadrist smo zapisali, kot je to v SSKJ, torej skvadrst, v slovenski abecedi. Neustrezno uporabljeno besedo iz JLA za čas NOB (v tedanji srbohrvaščini) smo nadomestili z ustrežnejšo slovensko. Pod črto pa nismo dajali nobenih obrazložitev besed, ki so se tedaj uporabljale, ker so dostopne v SSKJ,« je med drugim obrazložila Mislej Božičeva.

Mislejeva je uredila imena pričevalcev

po abecedi priimkov in imen ter hišnih imen, kratice na koncu knjige ter oblikovalko opozarjala glede oblikovanja, izpuščenih črk in drugem. Za vse nas je s človeškega vidika pomembno, da so ljudje spregovorili o zatajevanih čustvih, za katera niso našli ustreznih besed. Vse je bilo tako strašno in grozno, da tega ni mogoče povedati, še manj opisati. Edino fotografija bi bila tista, ki bi lahko pokazala stanje tako, kot je zares bilo. Knjiga je izšla v zahvalo vsem tistim, ki so čutili ali vedeli, da se je smiselno boriti za svo-

jo kulturo, jezik oziroma materinščino, za svoj dom. Zato je bilo potrebno ogromno poguma. Vsakdo od njih, ki je preživel, pove: Samo vojne ne!

Predstavitve knjige je s kulturnim programom, predvsem pa s partizanskimi pesmimi obogatila kantavtorica Marjetka Popovski iz Izole, ki je med drugim zapela tudi Kosovelovo pesem Stoji učilna zidana. Ob zaključku prireditve pa so vsi skupaj zapeli primorsko himno Vstajenje Primorske. Ponatis knjige je bil po uradni predstavitvi tudi na prodaj po 18 evrov.

Besedilo in foto: Olga Knez

Pa reč'mo eno o vremenu

Raznolikemu dogajanju v komenski knjižnici se je v februarju pridružil večer z meteorologom dr. Andrejem Velkavrhom. Pogovor z njim je vodil študent geografije ter lokalni lovec na nevihte, Klemen Bandelj. Gosta je najprej povprašal o začetkih njegovega zanimanja za meteorologijo, ki se je pričelo šele v gimnaziji. Velkavrh nam je razložil, da so bili časi takrat drugačni in je že kmalu po zaključku študija meteorologije na fakulteti za matematiko in fiziko dobil službo na Agenciji Republike Slovenije za okolje (ARSO). Povedal nam je, kako izgleda njegovo delo ter različna področja dela tudi ostalih meteorologov na oddelku, pojasnil je tudi sestavo Agencije in opisal še nekaj drugih oddelkov, ki domujejo pod isto streho (oddelek za seizmologijo, hidrologijo ...). Z nami je delil zanimiv podatek, da se razen za običajne napovedi, za posebne napovedi pogosto zanimajo tudi novinarji in ostali »uporabniki« (kmetje, zidarji, ostali delavci na prostem ...), predvsem ko je napoved bolj burna ali ko posamezniki preprosto potrebujejo določeno napoved. Predstavil nam je tudi način opozarjanja ljudi pred ekstremnimi vremenskimi dogodki in kako si moramo interpretirati barve opozoril ter resnost le-teh. Po krajši predstavitvi o vremenu, napovedovanju vremena skozi meteorološke modele ter razvoju napovedovanja vremena skozi čas je predstavil zahtevnost napovedovanja vremena ter različne vremenske modele, ki se uporabljajo (od globalnih do bolj visokoresolucijskih za posamezne dele sveta, tudi za Slovenijo). V zadnjem

delu večera smo se dotaknili tudi bolj specifičnih tem. Najprej so bile na vrsti teorije zarote (Velkavrh nam je predstavil svoje mnenje o teorijah ter izrazil nezadovoljstvo, da jih širijo ljudje brez znanja meteorologije in fizikalnih procesov), sledilo je nekaj vprašanj o lovu na nevihte ter pomanjkanju sodelovanja med lovci in meteorološkimi službami (ob tem je Velkavrh izpostavil tudi pomanjkanje sredstev in volje za vzpostavitev takega sistema, ki bi bil primerljiv ZDA). Pri vprašanju o opozarjanju prebivalcev na prihajajoče nevihte s sireni pa je razložil, da bi se s tem morali ukvarjati zelo postopno in previdno ter seznaniti javnost ob vpeljevanju sistema. Za konec je Velkavrh povedal, da sam običajno ne fotografira ekstremnih

vremenskih pojavov ter da se ARSO šele v zadnjem času bolj modernizira, stopa v stik s časom na družabnih omrežjih ter zaposluje nov, mlajši kader (ob tem pa je pomanjkanje kadra še vedno veliko). Zadnjo besedo so dobili poslušalci, ki so gostu zastavljali vprašanja. Glede na do zadnjega kotička polno knjižnico poslušalcev, število vprašanj, ki so jih zastavili ter navdušen aplavz ob koncu večera, lahko sklepamo, da je vreme tudi danes še vedno ena najbolj popularnih tem med ljudmi, k čemur pripomorejo tudi taki večeri z zanimivimi, tudi zabavnimi gosti, kar dr. Andrej Velkavrh gotovo je.

Besedilo: Katrin Češčut

Foto: arhiv knjižnice

Pravljčna deveta sezona Magajnovne bralne značke

V Kosovelovi knjižnici Sežana se je v januarju ponovno pričela Magajnova bralna značka. Na srečanju v novi sezoni bralne značke sta bibliotekarki Maja Razboršek in Petra Hlača udeležence presenetili z uprizoritvijo baletne pravljice

ce Rokavička, ki so jo odplesale mlade baletke Baletnega društva Sežana pod vodstvom Eugena Todorja. Bralno značko, ki nosi ime po slovenskem zdravniku in pisatelju dr. Bogomirju Magajni, letos v knjižnici izvajajo že deveto leto. Name-

njena je uporabnikom Varstveno delovnega centra Sežana in Divača ter Doma na Krasu iz Dutovelj in bivalnih enot v Sežani. Glavni cilj projekta je spodbujanje branja pri omenjenih bralcih. Letos je v branje vključenih 40 udeležencev, ki se bodo v sežanski in divaški knjižnici srečali šestkrat, srečanja bo vodila bibliotekarka Maja Živec. V letošnji sezoni bodo na seznam knjig za branje vključene ukrajinske, latvijske, ruske in turške zgodbe. Poleg branja zgodb iz omenjenih držav bodo udeleženci na srečanjih deležni predstavitev zanimivosti in znamenitosti vseh štirih držav. Sklop druženj bodo zaključili 11. aprila, ko bo sodelujočim posebni gost podelil priznanje za opravljeno bralno značko.

Besedilo: Maja Živec

Foto: Mojca Kos

Iz šolskih klopi

Plezalna stena v šoli Komen

Novo koledarsko leto je prineslo novost tudi v komensko telovadnico. Dobili smo novo plezalno steno, za katero je, enako kot za tisto v Štanjelu, poskrbel izvajalec Smart stones kids. Estetsko zasnovana stena omogoča krepitev moči, koncentracije in spomina ter razvoj koordinacije, ravnotežja in pozitivne samopodobe naših učencev.

Učenci so se seznanili s pravili uporabe in različnimi možnostmi ter načini plezanja na njej. Tako je bil začetni strah pred plezanjem hitro premagan in prav vsi so steno premagali in uživajo na njej.

Investicijo je omogočila občina Komen, ki je prisluhnila našim potrebam in spoznala pomen vlaganja sredstev v športne rekvizite, ki poleg že omenjenih ugodnih vplivov spodbujajo telesno aktivnost, ki je je med mladimi vedno manj.

Besedilo in foto:

Ana Masten, športna pedagoginja

Smučarska šola v naravi na Golteh

Teden od 11. do 15. februarja je bil za učence šestih razredov OŠ Komen in POŠ Štanjel poseben in težko pričakovani. Šli smo v zimsko šolo v naravi na Golte. Prvi dan je bil seveda najtežji in kot vedno poln vprašanj. Kako bo? Kako bom vse prinesel na smučišče? Kakšne bodo sobe? Kako je na sedežnici? Kako bom smučal? Z vsemi temi vprašanji

smo se odpravili na pot. Prvo težko delo nas je čakalo že v Radegundi, ko je bilo potrebno vse naložiti na gondolo. Uspešno nam je. Pot navzgor je bila polna smeha, klepetanja, pa tudi strahu, saj so se nekateri prvič peljali z gondolo. Že smo prispeli na smučišče. Testiranje, razdelitev v skupine in akcija. Zelo dobro nam je šlo in prehitro je prišla ura, ko smo mo-

rali pospraviti smuči in pancerje ter se odpraviti v Mozirsko koč, kjer smo spali. Med hojo do koč so nas spremljali sonce, smeh in sneg. Koča nas je presenetila. Bila je velika, z veliko jedilnico, a za naše želje premajhnimi sobami. Takoj po malici smo čas do noči izkoristili za kepanje, valjanje v snegu in oblikovanje snežnih skulptur. Zvečer so nas učiteljice mučile

s poukom, ki pa ni bil tako mučen, kot se sliši, in z družabnimi igrami. Prvi, najtežji dan, smo preživeli super in komaj smo čakali, kako bo naprej.

Ostale dni je delo potekalo približno enako. Dopoldan in popoldan smo smučali in uživali na snegu. Ko se je stemnilo, pa smo začeli z aktivnostmi v koči. Za zaključni večer smo si privoščili nočni pohod z nepozabnim sankanjem ter kino program. Teden je prehitro minil in prav vsi smo si želeli podaljšanja, a žal ni šlo. Po vrhunsko odsmučani tekmi smo vse pospravili in se nekoliko žalostni odpravili spet na gondolo ter proti domu. Domov nismo prišli nič žalostni, saj smo komaj čakali objema staršev in našo najljubšo jed, ki jo je mama skuhala prav posebej za nas.

Besedilo in foto:
učenci 6. a in 6. b s spremljevalkami

Več znanja za več turizma

Dijaki 4. letnika programa ekonomski tehnik in 3. letnika gimnazije so se v sredo, 30. januarja 2019, udeležili 16. mednarodnega festivala Več znanja za več turizma na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, ki je potekal v okviru sejma Alpe Adria. Svoje turistične proizvode je predstavilo več kot 40 ekip iz Slovenije, Italije, BiH, Srbije, Hrvaške in Portugalske. Naši dijaki so tekmovali s kar tremi projekti, ki so v nadaljevanju predstavljeni.

Kraška pot stoletnih trt

Turistični proizvod Kraška pot stoletnih trt je izlet, na katerem si turisti ogledajo tri najstarejše trte na Krasu in spoznajo njihove zgodbe. Izlet vključuje tudi ogled stare vinske kleti, degustacijo pršuta, sušenega na kraški burji, degustacijo vina vseh treh trt, ogled demonstracije del v vinogradu, zanimive delavnice in še veliko drugih dogodivščin. V povezavi s tekmovanjem smo oblikovali in izdelale turistični spominek. To je komplet treh unikatnih vinskih kozarcev z motivi treh najstarejših trt na Krasu. Prava atrakcija naše stojnice je bila nagradna igra (kolo sreče), ki je privabila veliko udeležencev sejma. Tisti, ki so pravilno odgovorili na zastavljeno vprašanje, so prejeli nagrado, povezano s Krasom. Obiskovalci so lahko na naši stojnici poskusili domač grozdni sok in kraško pecivo. Na sejmu nas je obiskalo veliko ljudi, ki so bili nad našo idejo zelo navdušeni. Na tekmovanju smo se

zelo zabavali in pridobili veliko izkušenj, ki nam bodo prišle prav v življenju.

Nagrade za udeležence so nam sponzorirali lokalni podjetniki, ki so z nami sodelovali in nas podpirali. To so:

- Vinska klet Pri Starčih – Tavčar,
- Ekološka kmetija Stojan Korošec,
- Rex, d. o. o.,
- Pupe s Krasa,
- Turistično informacijski center Sežana.

Avtorice: Vanesa Novak, Evelin Orel, Neža Slavec in Elizabeta Škrinjar (4. ET)
Mentorica: Mojca Železnik Buda
Osvojeno priznanje: srebrno

eKONStrukcija

Oblikovali smo turistični proizvod, s katerim smo želeli Srečka Kosovela, pesnika Krasa, predstaviti turistom Sežane na inovativen način. Tako smo s pomočjo dijakinj ekonomskega tehnika oblikovali aplikacijo, s katero bi turist pri raziskovanju Krasa in življenja Srečka Kosovela

posnel fotografije, aplikacija pa bi mu ob koncu njegovega izleta oblikovala animacijo slik oziroma kratek posnetek, ki bi bil e-spominek na ta izlet.

Avtorji naloge in aplikacije: Anej Kavčič, Almedin Mujaković, Matija Prešeren Djurič, Sebastijan Sikirica, Larisa Šabec in Anja Lenarčič (3. GIM), Tanja Gridello in Hana Kaluža (3. ET).

Mentorica: Patricija Kastelic – Volf
Osvojeno priznanje: srebrno

Kraški skriti zaklad

Ob 120. letnici rojstva umetnika Avgusta Černigoja smo se odločili, da bomo oblikovali turistični proizvod, s katerim bomo skušali povečati obisk Černigojeve galerije v Lipici. Zamislili smo si sobo pobega, v kateri bi obiskovalci s proučevanjem umetnin prišli do ustreznih rešitev. Imeli smo tudi linijo spominkov (torbe, nakit, majice, skodelice).

Na sejmu smo se predstavili kot Kraški

skriti zaklad, obiskovalci so si na naši stojnici lahko ogledali izdelke in se preizkusili v sobi pobega.

Pri projektu smo sodelovali z lokalnim okoljem, še posebej bi se zahvalili:

- Galeriji Avgusta Černigoja Lipica,
- Jakobu Gustinčiču in
- Anji Godnič.

Avtorji: Tjaša Pegan, Tjaša Mahnič, Valentina Frank in Blaž Semolič (4. ET)
Mentorica: Maja Prešeren
Osvojeno priznanje: srebrno

Vsebino združila: Mojca Železnik Buda

Burjica

Burja

Praznični december v Vrtcu Komen

Tudi v tokratnem decembru smo si skupaj z otroki v vrtcu skušali pričarati čim bolj praznične in pričakovanja polne dneve.

Da bi prihajajoče praznike res začutili, smo si najprej postavili smrečico ter praznično okrasili prostore vrtca.

Nekega dne so nam palčki dobrih mož ob jelki postavili praznično skrinjo. Videti je bila zelo stara. V njej pa se je vsak dan skrivalo pravo pravcato presenečenje.

Zato smo se ob njej vsakodnevno srečevali otroci vseh petih oddelkov in skupaj odklenili njen zaklad. Celo čisto prava tuba se je nekega dne znašla v skrinji, nanjo pa nem je seveda znal zaigrati le godbenik Jernej, ki nas je ob tej priložnosti obiskal. Skupaj smo peli praznične pesmice, plesali in rajali, si ogledali praznično risanko, si privoščili pravo praznično čajanko in zabavo s kolicami. Skrinja nam je v goste pripeljala knjižni-

čarko Marijo, ki nam je polepšala dopoldne s praznično pravljico, ter učence 4. razreda OŠ Komen z lutkovno predstavo v italijanskem jeziku.

Da pa bi to praznično vzdušje prenesli tudi v naše domove, smo za svoje domače izdelali praznične aranžmaje in voščilnice z lepimi željami.

Za konec pa smo ga le dočakali – tistega pravega – s sivo kučmo in belo brado.

Besedilo in foto: Agata Masten

Praznovanje slovenskega kulturnega praznika v Vrtcu Komen

*Sonček boža tačice
naše bele mačice.
O, da je lenuška,
to pa ni resnica –
ona je predica.
Kadar naigra se,
za kolovrat sede,
zamiži in prede.*

V letošnjem šolskem letu smo se odločili, da bomo ob kulturnem prazniku поблиže spoznali pesnika s Krasa, Srečka Kosovela. Med vsemi njegovimi zbirkami smo v našem vrtcu izbrali zbirko pesmi Medvedki sladkosnedki.

Vsaka skupina si je izbrala eno pesem iz te zbirke – Sonček boža ...; Medvedi in medvedki; Škrat Dobrošin; Burja; Prošnja – in se jih tudi naučili.

Ob praznovanju slovenskega kulturnega dne smo pripravili razstavo izdel-

kov v večnamenskem prostoru, v kotičku za starše pa sva v krajši obliki predstavili pesnika s Krasa, Srečka Kosovela. Ta dan smo obeležili tudi s proslavo. Po dvigu slovenske zastave in predvajani himni so se otroci predstavili z recitacijami in pesmijo. V teh dneh so otroci dodobra spoznali besedo kultura, o njej veliko povedali ter jo predstavili v besedi in sliki.

V vrtcu se trudimo za ohranjanje naše kulturne dediščine in pomen slovenskega jezika.

Besedilo: Blanka Kermolj in Silva Vrtovec

Foto: Blanka Kermolj

Pust je pust veselih ust ...

V predpustnem času sva za otroke in starše skupine ROŽIC pripravili pustno delavnico. Iz odpadnega materiala so otroci s pomočjo staršev izdelali pajacke in pustne verige. Ob izbrani pustni glasbi smo s pisanimi verigami okrasili skupne prostore vrtca. V veselem vzdušju smo še zaplesali in ob pogostitvi poklepetali.

Predpustno okrašen vrtec bo še najbolj zaživel na pustni torek, ko bodo otroci ostali doma in bodo v vrtec prišle miške, muce, Pike nogavičke, princeze, pajacki, medvedki, kavboji, pikapolonice in ostale pustne maškare.

Besedilo: Blanka Kermolj in Silva Vrtovec

Foto: Blanka Kermolj

Tudi v Komen je prišel

Končno smo ga dočakali! Zjutraj nas je pričakala bela zimska idila. Že pred malico smo z veseljem opazovali padanje snežink, pogovarjali smo se o snegu in se dogovarjali, kako se bomo kepali, lovili in seveda tudi naredili snežaka.

Takoj po malici smo se zelo oblekli in odhiteli na pravilčno zasneženo igrišče. Veselja in igrivosti se ne da opisati z besedami, najlažje ga je razbrati iz otroških zadovoljnih obrazov in navdušenja prav vseh pri igri. Delali smo kepe, metali sneg naokoli, se valjali in tudi sankali na lopati.

Tudi naši najmlajši so odšli na sneg.

Čeprav ni zapadlo veliko snega, nam je vseeno uspelo narediti snežaka, za katerega smo upali, da nas bo tudi naslednjega dne ob prihodu v vrtec še pozdravil in nam ohranil sneg za še en tak dan.

Besedilo: Blaž Ukmar

Foto: Arhiv enote Komen

Čari, čari bum

V decembru nam je v našem kotlu čarovnica Mica kuhala presenečenja. Dvakrat na teden smo se zbrali na hodniku, kjer so nas v kotlu čakale različne naloge. Tako smo iz slanega testa izdelali okraske za smrečico, izdelovali smo čarovnice, s katerimi smo okrasili vrtec.

Z obiskom pa sta nas razveselili tudi Marija in Jana. Marija nam je zaigrala »Čarovnico Mico« in severno zvezdo, Jana

pa nam je začarala deželo Čin-čun-čan in nas naučila pesem o »Coprniški paličici«.

K nam v vrtec je prišla tudi plesna vaditeljica Karin iz plesnega društva Be funky in nas naučila dva hip hop plesa. Prepevali smo pesmi o dedku Mrazu, o Snežinkah in škratkih. Dnevi so hitro minevali in končno je napočil dan, ko nas je obiskal težko pričakovani dedek Mráz in nas obdaril s predstavo o Darilu v izvedbi

družinskega gledališča Kolenc ter s knjigo. Učenci in učitelji OŠ Štanjel pa so nas povabili na njihovo vsakoletno predstavo za stare starše.

Veliko smo se družili, igrali, hodili na sprehode in se zabavali. Skoraj prehitro je minil naš čarovniški december.

Besedilo in foto:
strokovne delavke vrtca Štanjel

Kako ostati zdravi

V decembru, januarju in februarju nas je obiskala medicinska sestra Ana Furlan. Ko nas je obiskala prvič, nas je naučila pravičnega umivanja rok. S pomočjo plastičnega dojenčka pa je prikazala tudi, kako si moramo umiti celo telo in poskrbeti za našo higieno.

Njen drugi obisk je bil namenjen predstavitvi njenega dela in pripomočkov, ki jih pri tem uporablja. S tem obiskom smo pri otrocih želeli doseči, da izgubijo strah pred obiskom zdravnika. Še zadnjič pa nas je obiskala v začetku februarja. Pogovarjali smo se o zdravi prehrani, kaj vse moramo jesti, če želimo ostati zdravi. Igrali smo se tudi igrice in v kocko razvrščali slike s hrano. Vsi obiski so bili zabavni, poučni in so nas veliko novega naučili.

Besedilo in foto:
strokovne delavke vrtca Štanjel

Likovno ustvarjanje ob kulturnem prazniku

V tednu pred slovenskim kulturnim prazniku smo se z otroki pogovarjali in razmišljali, kaj vse je kultura. Ugotovili smo, da kultura ni le poslušanje pesmi in poezije, ampak tudi prebiranje knjig,

primerno obnašanje med obroki, na prireditvah, v vrtcu in doma, uporabljanje vljudnostnih izrazov ...

Pri muckah, miškah in balončkih smo se tako seznanili z največjim slovenskim

pesnikom, kateremu je tudi posvečen kulturni praznik. O Francetu Prešernu smo izvedeli veliko novega.

Dan pred kulturnim praznikom pa je bil nekaj posebnega. Z obiskom nam ga

je popestrila likovna umetnica iz Štanjela, gospa Vlasta Markočič.

Predstavila nam je svoj poklic ter nam pokazala nekaj svojih del (grafik) ter nam povedala tri zgodbe o oblaku Mihcu Kodrogrivcu, ki jih je sama ilustrirala. Otroke je nato povabila, da se tudi sami preizkusijo kot pravi ilustratorji in narišejo svojo zgodbo o oblaku Mihcu. S sabo je prinesla posebne pastelne barvice, s katerimi so otroci narisali svojo risbo. Gospa Vlasta pa jih je spodbujala in jim pomagala. Ob tej priložnosti se še enkrat zahvaljujemo gospe Vlasti za čas in trud, ki si ju je vzela za nas.

Besedilo in foto:
strokovne delavke vrtca Štanjel

Z vlakom k prijateljem Kengurujem

V letošnjem letu smo vključeni v projekt društva Sobivanje, katerega tema je »Spodbujamo prijateljstvo«. V sklopu tega projekta otroke spodbujamo k razmišljanju o prijateljstvu. Ob tem smo vzpostavili in že celo leto vzdržujemo stike z vrtčevsko skupino Kenguruji iz Sežane. Že v oktobru so prišli k nam in skupaj smo si ogledali grad Štanjel, v januarju pa smo se mi odpravili k njim.

Komaj smo čakali ponedeljek, ko smo se končno odpravili k našim prijateljem Kengurujem v Sežano. Ko smo prišli na železniško postajo v Štanjel, nas je tam pričakala mamica Manuela in nam prinesla vozovnice za vlak in paket presečenja. Vse to nam je podarilo Kovaštvo Furlan iz Hruševce.

Potem je pripeljal vlak in otroci so si lahko ogledali strojevodsko kabino. Kontrolor nam je pregledal vozovnice in vožnja proti Sežani se je začela.

V Sežani so nas na postaji pričakali Kenguruji z velikim transparentom, na katerem je pisalo Dobrodošli Balončki. Odpeljali so nas v njihov vrtec. Tam smo se zelo zabavali, plesali in se skupaj igrali. Kenguruji so nam zaigrali pravljico Pod medvedovim dežnikom in skupaj smo zapeli pesmico Mi se imamo radi. Pri njih smo pojedli tudi kosilo in z njimi poklepetali. Po kosilu smo si ogledali še risanko Pika Nogavička, potem pa je bil že čas, da gremo in smo se z vlakom odpeljali nazaj v Štanjel. Dan je zelo hitro minil, saj smo se imeli zelo lepo.

Otroci so naslednji dan povedali:

- Bilo je super.
- Kenguruji so nas čakali s takim velikim plakatom v Sežani na postaji.
- Najbolše je blo, ku smo se vozili z vlakom.
- Všeč mi je bilo, ko sem se v vrtcu od Kengurujev igrala v gradu.
- Meni je blo tabulše, ku nismo šli spat in smo gledali risanko.
- Všeč mi je blo, ku smo šli z vlakom.
- Kenguruji so nam pripravili predstavo.
- Dobro smo se imeli.
- Sem se igral z Markom.

Zahvaljujemo se (povedali otroci):

- Kengurujem: za povabilo, lep sprejem, ples, igro, predstavo, za kosilo.
- Blažu: da je šel z nami.
- Mateji in Moniki: da sta si to izmislili in šli z nami.
- Manueli in Marjanu: da sta nam zrihtala karte za vlak.
- Kovaštvu Furlan: za pakette presenečenja.
- Strojvodji: da nam je razkazal svojo kabino.

Besedilo in foto:
Mateja Bežek Kosmač in Monika Turk

Projekt: Razvoj in dvig kakovosti turističnih storitev in povezovanje tipičnih izdelkov in pridelkov Krasa in Brkinov v turistično ponudbo destinacije

Jeseni 2018 nas je osem partnerjev iz območja Krasa in Brkinov: Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana, Občina Sežana, Občina Hrpelje-Kozina, Občina Divača, Javni zavod Komenski Kras, Holding Kobilarna Lipica d. o. o., Javni zavod Park Škocjanske jame, Razvojni center Divača ter Območna obrtna zbornica Sežana začelo z izvajanjem operacije za uresničevanje ciljev Strategije lokalnega razvoja na območju omenjenih občin. Operacija Razvoj in dvig kakovosti turističnih storitev ter povezovanje tipičnih izdelkov in pridelkov Krasa in Brkinov v turistično ponudbo destinacije, s skrajšanim nazivom Krasnost Krasa in Brkinov, je sofinancirana s strani Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, podukrep 19. 2. »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«.

Z operacijo želimo prispevati k usmeritvi razvoja turizma na destinaciji v tu-

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

rizem z večjo dodatno vrednostjo in dvig konkurenčne prednosti lokalnega gospodarstva z enotno in jasno zastavljeno vizijo ter povezanimi ponudniki. Kar pomeni dolgoročno sodelovanje in povezovanje akterjev v učinkovita partnerstva, enotno valorizacijo ter skupno promocijo. Na takšen način želimo okrepiti gospodarski pomen turističnih dejavnosti, ki so vezane tudi na specifičnost kraške zemlje.

V okviru operacije bomo tako pripravili smernice za ponudnike gostinskih storitev, ki želijo odražati lokalno identiteto in prispevati k večji prepoznavnosti lokalne gastronomije. Nadaljevali bomo razvojem turistične identitete in

podobe Krasa. V okviru različnih prireditev bomo razvili turistične programe ter organizirali več dediščinskih delavnic, tudi za najmlajše, saj verjamemo, da le tako lahko gradimo dolgoročen pozitiven in trajnostni odnos do Krasa. Med drugim bo organiziran tudi sklop delavnic za lokalne turistične ponudnike na temo vodenje lastne blagovne znamke in upravljanju lastne podobe ter odnosov s strankami, na katere bodo vabljeni tudi vsi ponudniki iz Občine Komen.

Besedilo: Tom Ločniškar, Javni zavod Komenski Kras

Projekt Kamen in Kulinarika

Kamen in kulinarika se morda na prvo žogo sliši nekoliko nenavadno, vendar je na Krasu prav kamen eden izmed ključnih dejavnikov razvoja specifičnosti kraške kuhinje. Kako se apnenec odraža v kraški kuhinji in kako se tradicionalna obrt obdelave kamna lahko približa gostincem in ponudi kot zaključena zgodba obiskovalcem Krasa, bomo partnerji projekta; Območna obrtna zbornica Sežana, Javni zavod Komenski Kras, Zavod ŠTIP, Višja strokovna šola ŠC Srečka Kosoveca Sežana,

Društvo Vezi in Marmor Sežano poskušali odgovoriti v okviru projekta.

Tako bomo tekom letošnjega leta razvili blagovno znamko »Kamen in kulinarika na Krasu«, prototipe kamnitih izdelkov uporabnih v gostinstvu in turizmu, nove turistične produkte v povezavi s kamnoseštvom in gostinstvom, dogodek Večerja v kamnolomu in različne izobraževalne delavnice. Javni zavod Komenski Kras in Zavod ŠTIP bosta v pomladnih mesecih organizirala srečanja z deležniki z namenom snovanja

turističnih paketov. Višja strokovna šola skrbi za natečaj za najlepše prototipe kamnitih turističnih spominkov in uporabnih kamnitih izdelkov v gostinstvu, OOO Sežana pa intenzivno razvija novo blagovno znamko.

Kamen je vsekakor del kraške identitete in že danes pomemben dejavnik v turistični ponudbi Krasa, njegova dodatna valorizacija pa omogoča nove zgodbe, ki se bodo v prihodnje lahko odražale tudi v skupni zgodbi nastajajočega geoparka.

Projekt Kamen in kulinarika je sofinanciran iz sredstev EKSRP, podukrep 19. 2. »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«.

Besedilo: Tom Ločniškar, Javni zavod Komenski Kras

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Černigoj, Kosovel in Spacal na novi razstavi

Razstava Kras v mojem spominu, ki je v lanskem letu v Galerijo Lojzeta Spacala privabila nekaj več kot 5.500 obiskovalcev (35 % več kot v letu

2017), se izteka. Ogled je možen še do 30. marca 2019, potem pa se začnejo priprave na novo postavitev, na kateri se bodo z ramo ob rami predstavili

trije veliki kraški ustvarjalci: Srečko Kosovel, Avgust Černigoj in Lojze Spacal. Trije umetniki, zaznamovani s Krasom, in tri ključne lokacije, ki odsevajo duh njihovega ustvarjanja: Galerija Avgusta Černigoja v Lipici, Kosovelova soba v Sežani in Galerija Lojzeta Spacala v Štanjelu. Poleg Holdinga Kobilarna Lipica in Ljudske univerze v Sežani pri postavitvi sodelujejo še Goriški muzej, Galerija Prešernovih nagrajencev, kot lastniki likovnih del pa še številne druge institucije in posamezniki.

Slike in verzi se bodo v galeriji prepletali na nov način in ponujali številne priložnosti za spremljevalne prireditve, hkrati pa se bo utrdilo sodelovanje na področju kulturnega turizma med Lipico, Sežano in Štanjelom ter popestrilo ponudbo za domače in tuje obiskovalce. Otvoritev v Štanjelu bo predvidoma v soboto, 13. aprila 2019. Lepo vabljeni!

Spacalova zapuščina je še vedno ena izmed najbolj privlačnih štanjelskih znamenitosti. Foto: arhiv ZKK

V projektu Kaštelir nastaja nov festival

Naša arheološka prizorišča so zelo bogata, postala so del našega vsakdanjika, tako da se komaj zavedamo njihovih dragocenosti. V okviru projekta Kaštelir, ki se izvaja v programu Interreg SI-HR, sofinanciranem iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj, pripravlja Javni zavod Komenski Kras pestro dogajanje z glasbenimi dogodki in številnimi spremljevalnimi prireditvami, ki bodo na umetniški in raziskovalni način odstirale našo davno preteklost. Prvo leto bosta kot prizorišči najbolj izpostavljena Volčji grad in Štanjel, v naslednjih letih pa, upamo, tudi druge navdihujoče lokacije po vaseh Občine Komen. Med osrednjimi gosti festivala bo slovenski skladatelj in arheolog Lojze Lebič, ki bo prav v času prireditev praznoval 85-letnico rojstva, program pa bodo napolnili tudi številni drugi domači in tuji ustvarjalci.

Foto: arhiv ZKK

Konec avgusta bo z nami delil svojo glasbo in misli Lojze Lebič.

Razstava tradicionalnih božičnih jasllic v Štanjelu 2018

- 16. december 2018 – 6. januar 2019
- 55 sodelujočih božičnih jasllic v starem mestnem jedru
- več kot 3000 obiskovalcev v prazničnem decembru

- 322 izpolnjenih zemljevidov pri žrebu v nagradni igri *Odkrij božične jaslce po kottičkih srednjeveškega Štanjela*

Foto: arhiv ZKK

Vodniška služba v letu 2018

V letu 2018 je javni zavod nadaljeval z organizacijo v naprej napovedanih vodenj v času večjih prireditev. Posamezne skupine so se odločile za ogled drugih vasi na Komenskem Krasu (npr. Sveto pri Komnu). Zaradi povečane promocije, ki smo si jo pridobili s prestižnim priznanjem TOP 100 Trajnostnih destinacij, je Komenski Kras v letu 2018 obiskalo več tujih novinarjev.

Pripravljen je bil tudi pester nabor programov za šolske skupine različnih starosti s skupnim naslovom *Odkrivajmo skrivnosti Štanjela*: sproščujoče, ustvarjalno, sprehajalno, ki so jih šole lahko vključile v svoje ekskurzije in izlete, samo izobraževanje za interpretativne vodnike, izvedeno na začetku leta, pa je pripomoglo k skupnemu oblikovanju vizije, načrtovanju za prihodnji razvoj in spoznavanje znanj ter potencialov novih in dosedanjih lokal-

Likovna pedagoginja in domača vodnica Vlasta Markočič pri vodenju šolske skupine.

nih vodnikov.

Skupno je javni zavod v letu 2018 organiziral in izvedel 182 turističnih vodenih ogledov, ki so se jih udeležili 4004 obiskovalci.

Zaradi razširjene promocije se je povečal tudi obisk tujih novinarjev, ki so si ve-

činoma ogledali štanjelsko staro mestno jedro, odločili pa so se tudi za nekatere posamezne vasi in njihove znamenitosti v drugih delih Komenskega Krasa. Skupaj je javni zavod organiziral 12 študijskih tur, skupno pa nas je obiskalo 75 novinarjev.

Foto: arhiv ZKK

**PONEDELJEK, 22. APRIL 2018, OB 19. URI,
CERKEV SV. JURJA V KOMNU**

VELIKONOČNI KONCERT MePZ PSALLITE

Program pravoslavne in liturgične glasbe
Dirigent: Matjaž Šček

Solista: Sanja Zupanič (sopran) in Janko Potočnik (bariton)

Organizator: Javni zavod Komenski Kras, Občina in Župnija Komen

Lanski velikonočni koncert z veličastno Vivaldijevo glasbo je v Komen privabil več sto obiskovalcev.

Zakaj ti – kako krotim svoj ego

V začetku januarja smo se v knjižnici pogovarjali o egu. Tistem delu naše osebnosti, na katerega po navadi nismo ponosni. Po drugi strani pa je nujen za naš obstoj, da smo to, kar smo.

Gostili smo Davida Stepančiča, ki nam je v pogovoru z njegovo življenjsko sopotnico predstavil svoj prvenec Zakaj ti ali Kako krotim svoj ego. Kot vsakemu izmed nas se tudi Davidu v življenju dogajajo stvari, ob katerih se začne spraševati, kaj pa zdaj, kako naprej? In prav iz izkušenj je nastala knjiga, v kateri prebiramo dvogovor med Davidom in Davidom, ob tem se sprašujemo, ali znamo tudi sami prisluhniti svojemu notranjemu glasu, ki ni vedno prijetno obarvan. Sploh pa, ali se znamo odločiti, kateremu bomo sledili?

Besedilo: Marija Umek

Foto: arhiv knjižnice

Že 24. tradicionalna prireditve za zdrava srca Krasa

Kraška podružnica Društva za zdravje srca in ožilja je tudi tokrat, na predvečer Miklavža, napolnila Kosovelov dom na že 24. tradicionalni prireditvi »Z razumom, pesmijo in plesom za zdrava srca Krasa in Brkinov«. Tokrat so se stalnim domačim soorganizatorjem Klubu kraškega drena, Medobčinskemu društvu invalidov in Območnemu združenju RK pridružili še Društvo Mavrica in domača skupina za samopomoč Društva onkoloških bolnikov Slovenije.

V programu, ki ga je povezovala Ana Godnik in so ga naslovili po sloganu letošnjega svetovnega dneva srca »Moje srce, tvoje srce«, je sodelovalo več kot sto nastopajočih vseh starosti. Dobrodošlico so najprej zaželeli pevci Štorski kusi, nato pa sta se predstavili še dve skupini iz iste

vasi - Štorij. Zaplesali so najmlajši plesalci hip hopa, nato pa še članice - upokojenke plesne skupine Štorovke, ki so prejele obilen aplavz številnih obiskovalcev. Večer sta popestrila dva harmonikarja domače glasbene šole pod vodstvom Mikele Uršič, ki poučuje tudi na tržaškem konservatoriju za glasbo, prejema številne nagrade in visoka priznanja. Program so obogatili tudi mladi plesalci Plesnega društva Mavrica pod vodstvom Martine Tavčar in Baletnega društva Ose Rose pod vodstvom Marjetke Kosovac. Pevska skupina Kulturnega društva Borjač je zapela tri pesmi iz naše bogate ljudske pevske dediščine, ob koncu pa je zbrane razveselila še komenska humoristka Erna Stantič v vlogi gasilca Pepija. Predsednica sežanskih srčnikov dr. Škibinova se je

zahvalila vsem štirim kraško-brkinskim občinam za pomoč pri kritju stroškov prireditve in podelila rože županom. Nastopajoče je po uspelem nastopu, ki so mu obiskovalci namenili dolg aplavz, z divjačinskim golažem razveselila Brkinsko-kraška zveza lovskih družin. To tudi potrjuje uspešno sodelovanje društev na Krasu in v Brkinih.

Pred dobro obiskano prireditvijo pa so že v zgodnjih popoldanskih urah v preddverju kulturnega doma opravljali meritve dejavnikov tveganja (analizo sestave telesa, indeks telesne mase, gleženjski indeks, venski pretok, sladkor in maščobe v krvi) ter izvajali delavnico oživljanja z defibrilatorjem. Prostovoljci so opravili več kot 450 brezplačnih meritev. Poudariti velja, da je prav sežansko društvo edino tovrstno društvo na Slovenskem, ki izvaja brezplačne meritve, in to že četrto stoletje. Zato velja pohvala izvajalcem, ki so se jim tudi letos pridružili dijaki postojnske srednje zdravstvene šole in tudi številni prostovoljci kraške podružnice Društva za zdravje srca in ožilja. Priznanje domačemu društvu je izrekel tudi direktor Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije Franc Zalar.

V avli Kosovelovega doma so k sodelovanju povabili tudi stojničarje z zdravo prehrano, sežanski invalidi pa so pripravili prekrasno stojnico z novoletnimi izdelki. Sicer pa dr. Škibinova vabi, da se jim pridružite na pohodih, ki jih izvajajo vsako tretjo nedeljo v mesecu.

Besedilo in foto: Olga Knez

GŠ Sežana – podružnica Komen

Lani 5. decembra smo se z učenci višjih letnikov klavirja odpravili na ekskurzijo v Benetke, kjer smo poslušali polfinaliste enega največjih pianističnih tekmovanj v Italiji. Samo tekmovanje je potekalo v znamenitem gledališču La Fenice, kar tekmovanju doda prav poseben čar. Gledalščice smo si tudi ogledali in vodička nam je predstavila njegovo zgodovino, ki ima velik pomen za opero v Italiji in Evropi. Uspeli smo se tudi fotografirati pred konservatorijem B. Marcello in sprehodili do svetovne znamenitosti - trga Sv. Marka.

Med 1. in 6. februarjem je potekalo tudi 22. Predtekmovanje mladih glasbenikov Slovenije. Tekmovanja se je udeležilo devet solistov ter ena komorna skupina s trobili. Predtekmovanja so za naše učence potekala v Ljubljani, Slovenskih Konjicah, Cerknici, Postojni in Logatcu. Tudi tokrat niso izostali odlični rezultati, saj si je večina s svojim nastopom prislužila uvrstitev na državno tekmovanje TEMSIG.

Na državnem tekmovanju, ki bo letos potekalo še zadnjič v Gorenjski regiji, se jim bo pridružila tudi Staša Vodopivec. Staša vadi z učiteljem Branislavom Trifkovičem, tekmovala pa bo v višji kategoriji 2A, kjer so tekmovanja razdeljena na dve etapi. Uvrstitev na državno tekmovanje so si prislužili še Ana Julija Špan –klavir 1A, Neža Fakin – flauta 1A, Klara Felicjan – flauta 1A, Blažka Grižon – flauta 1A, Neža Mahorčič – flauta 1A, Elly Lozej – saksofon 1A, Veronika Buda – flauta 1B ter v disciplini komorna skupina s trobili v 1A kategoriji Trio pozavn Inter v zasedbi Ivan Felicjan, Hristijan Garevski, Franz Kerschbaumer. Državno tekmovanje bo potekalo po posameznih kategorijah in disciplinah med 4. in 14. marcem. Učence so za tekmovanje pripravljali učitelji Tamara Tretjak, Marija H. Maretič, Branislav Trifkovič, Tamara Ražem Locatelli in Ivo Bašič. Za klavirske spremljave pa sta poskrbeli Jana Zupancic in Tamara Ražem Locatelli.

Besedilo: Ivo Bašič, ravnatelj
Foto: arhiv GŠ Sežana

Koncert kraško-brkinskih godb in Mažoretke iz Povirja za kulturni praznik

Ker je za Martinov koncert v Kobjegli-bi bila burja močnejša in je tisto novembrsko soboto vzela elektriko, se tokrat nismo dali presenetiti in doživeli smo prijeten koncert v počastitev kulturnega praznika. V soboto so nam v Vaškem domu v Kobjegli zaigrale štiri kraško-brkinske godbe, ob njihovi glasbi pa so premierno zakorakale in zavrtle svoje palice Mažoretke iz Povirja. Vse to so nam ob slovenskem kulturnem prazniku pripravili JSKD območna izpostava Sežana v sodelovanju in ob podpori vseh štirih občin z gostoljubjem Kulturnega društva Kraški slavček in domačega pihalnega orkestra iz Komna. Polno dvorano obiskovalcev je nagovoril župan,

mag. Erik Modic, prireditelj je povezovala Kristina Furlan. Koncert so pričeli godbeniki iz Kraške pihalne godbe Sežana, ki jih

že več kot 25 let vodil Ivo Bašič, profesor na Glasbeni šoli Sežana, iz katere izhajajo tudi člani in članice Kraške godbe.

Pri zadnji skladbi so se jim pridružile še Mažoretke iz Povirja, skupina Senior pod vodstvom mentorice Polone Šekinc. PO Divača, ki je koncert nadaljeval pod vodstvom novega dirigenta Mitje Tavčarja, ki je orkester prevzel lansko leto v mesecu septembru, je najstarejši pihalni orkester na Krasu in v Brkinih. Orkester deluje že od leta 1955, med njimi pa so še danes člani, ki v orkestru igrajo od same ustanovitve. V zadnjem času pa se jim je pridružilo kar nekaj mladih godbenikov in godbenic. Tudi z njimi so se zavrtle povirske mažoretke, skupina Kadeti 2, ki vneto trenira pod vodstvom Ane Čok. Brkinska godba 2000 je pod vodstvom Tomaža Škamperleta vsem v dvorani

pognala kri po žilah z ognjevito brazilsko skladbo in argentinskim tangom. Oči obiskovalcev pa so bile uprte v odlično saksofonistko Sandro Rijavec, ki je pred kratkim prejela Škerjančevo nagrado za odlične študijske dosežke, ki jo podeljuje Srednja glasbena in baletna šola v Ljubljani. Napeto smo prisluhnili tudi ostalima skladbama, ki sta na prizorišče privabili Kadetinje 1, skupino mlajših mažoretk pod vodstvom Diane Skok. Za konec smo prisluhnili še Pihalnemu orkestru Komen, ki ga že nekaj let uspešno vodi Matija Tavčar. Lansko leto so si v najzahtevnejši kategoriji pihalnih orkestrov priigrali zlato v avstrijskem Schladmingu. Tokrat so iz širokega repertoarja poleg

ostalnih skladb izbrali še tri ruske plese, pri katerih so se jim pridružile Junior mažoretke pod vodstvom Polone Šekinc. Koncert so zaključili z Radetzskym maršom, ki so ga namenili pred kratkim preminulima prijateljema, ki jih ni bilo z nami, pa bi si to zelo želeli. Da so vse godbe delovne in njihovi nastopi zelo uspešni, imajo velike zasluge predsedniki društev, ki iz ozadja požrtvovalno skrbijo za njihovo delo in jim omogočajo najboljše pogoje za glasbeno ustvarjanje. Zato se je Vladislava Navotnik, vodja JSKD OI Sežana, tudi njim zahvalila za njihov velik prispevek za uspešno godbeniško dejavnost na Krasu in v Brkinih.

Besedilo: Vladislava Navotnik
Foto: Miloš Valenčič

Športno

Začetek leta je že tradicionalno namenjen podelitvi priznanj športnikom za dosežke na področju športa v preteklem letu. Obenem pa tudi zahvali vsem športnim delavcem za ves trud in energijo, ki jo v veliki meri prostovoljno vlagajo v šport. Brez njih in njihovega prispevka, sploh na lokalni ravni, športa in rekreacije ne bi bilo. Iz zgibanke o prostovoljstvu (OKS-ZŠZ): »Vrednota, ki jo prostovoljni delavci podarijo športnemu društvu, je v resnici neprecenljive vrednosti, kajti poleg materialnega in storitvenega prihranka poskrbijo za to, da društvo dobi dušo, elan in motivacijo za nadaljnje druženje, skupno delo in aktiviranje aktualnih in prihajajočih generacij v dobrobit društva samega in tudi osebnega plemenitenja.« Seveda pa prostovoljno delo ne sme biti samo promovirano, ampak s strani družbe tudi primerno ovredno-

teno. Izključno tržna logika na področju športa in rekreacije ter ostalih družbenih dejavnosti pa pomeni prej nazadovanje kot razvoj.

Kakorkoli, na področju športa in rekreacije na lokalni ravni je v zadnjem času začutili določene premike. Sredstva namenjena športu in rekreaciji so se povečala, od občinskih struktur je zaznati interes po ureditvi športnega parka Grofovskaja v Komnu, v začetni fazi priprav je tudi Strategija razvoja športa v občini, katere cilj je postaviti dolgoročne temelje za razvoj športa in rekreacije na občinskem nivoju. Dialog poteka in to je najpomembnejše. V pomladnih mesecih pričakujemo obisk podpredsednika OKS-ZŠZ, gospoda Janeza Sodrnika, in generalnega sekretarja Športne unije Slovenije, gospoda Janeza Ovsenika, pri

županu, z našim predstavnikom smo hkrati vključeni v delovna telesa pri OKS-ZŠZ. Sodelovanje na različnih ravneh je za Športno zvezo Komen vsekakor nov mejnik v njenem delovanju.

Za konec še vabilo na pohod. V nedeljo, 17. marca 2019, ŠKD Hruševica organizira že tradicionalni Hrušovljanski pohod. Začetek pohoda ob 9.00 uri bo tudi tokrat izpred vaškega doma v Hruševici. Pot nas bo vodila mimo Kobdilja in Štanjela, »povzpeli« se bomo do vasi Lukovec, od tam nadaljevali pot mimo Kobjeglave po poti devetih kalov do izhodiščne točke v Hruševici. Predviden povratek ob 14.00 uri. Gre za enega lepših, ne prezahtevnih pohodov v dobri družbi, ki je namenjen rekreativcem in družinam. V primeru slabega vremena pohod odpade. Vabljeni!

Športna zveza Komen

Športnik Krasa in Brkinov 2018

V nabito polni dvorani Rudolfa Cvetka v Senožečah je 11. februarja 2019 potekala slavnostna prireditev Športnik Krasa in Brkinov 2018, ki jo že vrsto let skupaj prirejajo Občina Divača, Občina Hrpelje – Kozina, Občina Komen, Občina Sežana in občinske športne zveze.

Namen prireditve je jasen: nagraditi najboljše na področju športa v pre-

teklem letu, se zahvaliti vsem športnim delavcem za trud in energijo, hkrati pa dati spodbudo vsem, ki se na športno pot šele podajajo. Prireditev je bila letos posvečena sokolskemu gibanju, ki je bilo pred stoletjem močno prisotno tudi na Krasu in v Brkinih. Prvo sokolsko društvo na Krasu je bilo ustanovljeno ravno v Komnu. Zbrane je nagovoril predsednik So-

kolske zveze Slovenije dr. Herman Berčič, večer pa so ob bučnem aplavzu zaokrožili gimnastični veterani iz ŠD Sokol Bežigrad, ki dokazujejo, da leta v gimnastiki res niso ovira.

Med dobitniki priznanj in nagrad se je na odru zvrstilo 28 športnikov in športnih delavcev v enajstih različnih kategorijah. Najprestižnejše nagrade so tokrat

prejeli: rokometaš Domen Makuc (Športnik leta), košarkarica Tina Trebec (Športnica leta) ter nogometna članska ekipa NK Tabor (Športni klub leta). Iz Občine Komen so priznanja prejeli: balinarska ekipa U14 Agrochem Hrast (Priznanje za športne dosežke mladih), mladi bali-

nar Jaka Štremfel (Priznanje za športne dosežke mladih) ter gorski tekač Simon Strnad (Priznanje Športnik Krasa in Brkinov). Priznanje za dosežke na področju športa invalidov sta kot pobudnika Balinarske lige prijateljstva prejela mentorja balinanja Gregor Žerjal (Dom na Krasu)

in Erika Rojc (VDC Koper, enota Sežana). Vsem dobitnikom iskreno čestitamo!

Naslednje leto je gostitelj prireditve Občina Komen. Nekaj utrinkov iz letošnje prireditve v galeriji.

Rajko Kralj

Predstavitev Basketball campa Crossover Kragujevac in demonstracijski trening

V športni dvorani v Dornberku smo februarja gostili prav posebno gosta iz Srbije, košarkarskega trenerja in direktorja Basketball campa Crossover, gospoda Branka Zečevića, ter profesorja in strokovnega inštruktorja v Fiba Europe Coaching programu, gospoda Nenada Trunića. Branko Zečević nam je najprej do podrobnosti predstavil delovanje poletnega košarkarskega kampa v Kragujevcu, prof. Trunić pa je v nadaljevanju z mladimi košarkarji iz različnih klubov opravil demonstracijski trening. V skoraj dvournem treningu je mladim igralcem, trenerjem ter ostalim prisotnim prikazal del svojega res bogatega košarkarskega znanja. Po treningu so bili navdušeni vsi, še najbolj pa mladi, vidno izmučeni igralci. Po drugi strani pa gosta kar nista mogla prehvaliti odličnih pogojev za

igranje košarke, ki jih športna dvorana v Dornberku ponuja. Pravita, da v Srbiji marsikje takih pogojev še zdaleč nimajo. S prigrizkom in prijateljskim klepetom smo to res zanimivo sobotno popoldne zaključili. Verjamemo pa, da se bo marsikateri od mladih košarkarjev letos poleti podal na košarkarski kamp v Kragujevac.

Rajko Kralj

NK Komen pripravljen na spomladanski del sezone

Zima se posklavlja in hitro se bliža začetek pomladanskega dela sezone 2018/2019. Vse selekcije NK Komen so s pripravami začele sredi meseca januarja. Tudi uprava NK Komen je delala s polno paro, saj smo skupaj z navijaško skupino Green Boys Tribuna Jabl'n'c sodelovali na komenskem novoletnem sejmu s stojnico, na kateri smo ponujali navijaške rekvizite, klubske reklamne artikle, kalendar NK Komen 2019 in brezplačno kuhano vino. Ob tej priložnosti bi se zahvalil vsem obiskovalcem naše stojnice, ki so s prostovoljnimi prispevki pomagali navijačem in našim nogometašem.

Naše mlajše selekcije so med nogometnim premorom vadile v dvorani OŠ Komen, sedaj, ko se je vreme otoplilo, pa so že začeli redno trenirati na nogometnem igrišču v Komnu. Mlajše selekcije so sodelovale na turnirju na Škofijah in v Šempetru pri Gorici, kje so pokazali zelo vzpodbudne nastope, tako da lahko v pomladanskem delu prvenstev pričakujemo pozitivne rezultate. Izjemen rezultat na turnirju na Škofijah je dosegla ekipa U9, ki je zmagala. Krožek v OŠ Branik, ki ga v tej sezoni organiziramo prvič, se je zelo dobro prijel. Nastopili smo na dveh turnirjih v Biljah.

Članska ekipa je s pripravami začela v zadnjem tednu meseca januarja 2019. Odigrala je nekaj pripravljalnih tekem z bližnjimi tretjeligaši in nižjeligaši ter pustila zelo dober vtis. Članska ekipa se je v zadnjem februarjem vikendu mudila na mini pripravah v hrvaški Istri, kjer je odigrala dve pripravljalni tekmi, in sicer proti avstrijskemu četrtoligašu FC St. Margarethen in zmagala s 3 : 0 ter proti NK Portorož Piran, kjer smo se razšli z

remijem 1 : 1. Prvenstvo v EPNL se bo začelo v soboto, 16. marca 2019, ko gostujemo v Postojni. Prva domača spomladanska tekma sledi 24. marca 2019 proti NK Ilirska Bistrica.

NK Komen je 8. februarja organiziral tradicionalni smučarski dan v Zoncollanu, ki se ga je udeležilo 50 staršev in otrok. Poleg lepega sončnega dne je bilo tudi vzdušje izjemno. Zahvala za odlično organizacijo gre našemu vodji nogometne šole in trenerju članske ekipe Kristjanu Gregoriču.

Še vedno pa se lahko vpišete in prijavite v mladinsko šolo nogometa Komen. Prijave sprejema vodja nogometne šole

Kristjan Gregorič 051 601 414 ali na e-naslov: mladi.nkkomen@gmail.com oziroma na treningih – prijave sprejemata trener ali prisotni predstavnik kluba, ki sta vsak torek, sredo in petek ob 17.20 na nogometnem igrišču v Komnu ali čez zimo v telovadnici OŠ Komen ob torkih, sredah, četrkih in petkih po razporedu nogometne šole NK Komen.

Besedilo: Adrijan Spačal
Foto: Miha Abram, Goran Zavadlav,
Kristjan Gregorič

Bogastvo čustev

Taša Cucek, magistrica zakonskih in družinskih študij, specialistka zakonske in družinske terapije po relacijskem družinskem modelu dr. Christiana Gostečnika na Teološki fakulteti v Ljubljani in stažistka na Družinskem centru Sveta Gora. Dela v zasebni praksi v Sežani.

Foto: Polona Makovec.

Partnerstvo in konflikt v odnosu

Kaj se dogaja med nama? A nama bo uspelo ohraniti odnos? Terapevtski pogled na partnerski odnos in konflikte, ki se prebujajo v odnosih. Partnerski konflikt kot priložnost za poglabitev odnosa.

3. Vedenja, ki konflikt aktivirajo in načini soočanja s konfliktom

Tako moški kot ženske v partnerskem odnosu prispevajo oziroma naredijo nekaj, kar drugega razjezi in spravi v stisko. Buss pravi, da je 15 različnih virov za jezo in stisko v partnerskem odnosu. Ti viri so: pomilovanje, posesivnost in odvisnost, zanemarjenost in zavrnitev, zloraba tako fizična kot verbalna, nezvestoba, nespoštovanje oziroma neupoštevanje partnerja, pomembnost telesnega zgleda, menjavanje razpoloženja, kaznovanje s spolnostjo oziroma odtegnitvijo le te, seksualiziranje drugih oseb, zloraba alkohola, ki v odnos vnaša čustveno nedostopnost, raztresenost, kritiziranje zunanosti partnerja, spolna agresivnost in postavljanje sebe na prvo mesto (Buss,

1991, 666). Vse to zaščiti posameznika pred ranljivostjo in bližino.

Hendrix navaja tri iracionalna prepričanja, ki v partnerskem odnosu vodijo v konflikt:

- Posameznik pričakuje, da bo partner sam ugotovil, da ni imel prav in da ga je močno prizadel. Brani se tako, da partnerja tudi sam napada in mu povzroča bolečine. Na ta način bo spoznal, da potrebuje ljubezen in izpolnitev želja.
- Posameznik od drugega pričakuje, da bo vedel, kaj so njegove želje in jih tudi uresničil. Partnerja ne želi prositi za izpolnitev želja, saj verjame, da mora to narediti sam, če ga res globoko ljubi in ceni.
- Partner si drugega lasti in pričakuje, da se mu podreja in v celoti pripada. Njega samega pa sprejema takega, kot je.

Pričakovanja, opisana zgoraj, temeljijo na odnosu otrok in starš, kjer je otrok v neenakovrednem položaju in je starš zanj odgovoren. To prenese v odrasel odnos in tako pričakuje, da bodo njegove potrebe uslišane, če bo le dovolj odločen in vztrajen (Stare, 2016, 22).

Neuspešno soočanje s konflikti v partnerskem odnosu prinaša nezadovoljstvo, včasih celo razpad zveze. Pogosto pa se zgodi, da posamezniki ostajajo v odnosih, kjer je stopnja zadovoljstva zelo nizka. Podobno se pozneje dogaja tudi v zakonski dinamiki, kjer se zakonca zaradi globoko nerazrešenih bolečin vsebin neprestano zapletata v konfliktni odnos, poln jeze, besa in terorja. Ta konflikt je

obrambni mehanizem, ki ju varuje, da se jima ni treba soočiti z občutjem zavrnjenosti, neljubljenosti in nezaželenosti (Gostečnik 2015, 43).

Ljudje določena čustva lažje prenašajo od drugih. Sanford pravi, da lahko ločimo čustva na težja (npr. jeza, naveličanost, nerviranost) in mehkejša (žalost, prizadetost, zaskrbljenost in razočaranje). Na težja čutenja se slabše odzovemo in je tako večja verjetnost slabše komunikacije, ki konflikt samo poslabša. Razlika je v tem, da težja čutenja nosijo sporočilo grožnje in moči, medtem ko pri mehkejših doživimo sporočilo prizadetosti s ponudbo povezanosti (Sanford, 2012, 297).

Bližnji odnosi igrajo pomembno vlogo v našem življenju in vplivajo na kvaliteto in zadovoljstvo v življenju posameznika. Kljub pozitivnim vplivom bližnjih odnosov na duševno zdravje in dobrobit posameznika se konflikt pogosto prebudi v večini intimnih odnosov.

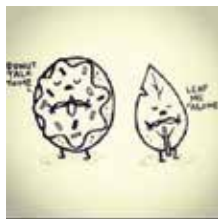
Konflikt znotraj intimnih odnosov je vreden podrobnejšega ogleda, saj ima način razreševanja le tega pomembne implikacije za stabilnost in funkcioniranje zveze in osebne dobrobiti posameznika v partnerstvu. Pravilen pristop h konfliktu lahko vodi k izboljšanju intimnosti in zadovoljstva v paru (Ross, 2015, 3).

Pari z nizkim zadovoljstvom v zvezi se nagibajo k bolj neučinkovitim pristopom razreševanja konfliktov. Ta pristop vključuje določena vedenja posameznika, ki vodi k izbruhom in slabim načinom razreševanja konfliktov. Konflikt ju oddalji, počutita se nerazumljena in ponovno ranjena.

Gottman navaja ključna vedenja, ki so izvor nelagodja in nefunkcionalnosti v zvezah s štirimi jezdecami apokalipse. Ta model vključuje štiri vedenja, ki jih partnerji v zvezi uporabljajo: kritiko, zaničevanje, obrambni mehanizem in prekinitev odnosa z umikom vaze in tišino. Ti načini komunikacije v odnos vnašajo stres, slabo počutje in nefunkcionalnost (Ross, 2015, 4).

Večina komunikacije v odnosih je neverbalne oblike, in sicer kar 90 %. Neverbalna komunikacija vnaša veliko informacij o tem, kaj sogovornik v resnici želi sporočiti drugemu, v našem primeru

svojemu partnerju oziroma zakoncu. Neverbalna komunikacija vključuje telesno govorico, obrazno mimiko, ton glasu in hitrost govorjenja. Poskrbi za prenos informacij glede počutja posameznika, regulira interakcijo oziroma, na kakšen način bo interakcija potekala, in s tem določa obliko odnosa. Z intimnim partnerjem je komunikacija drugačna kot z neznancem ali sodelavcem. Z bližnjimi si ponavadi sedimo bližje, se jih več dotikamo kot nekoga, ki ga poznamo zelo površinsko. (Bailey, 2009, 2)

Po modelu relacijske družinske terapije dr. Christiana Gostečnika je pot iz konflikta razreševanje notranjega konflikta na osebni ravni, saj posameznik v intimen partnerski odnos prihaja s čustveno izkušnjo iz zgodnjega otroštva.

V primarnem odnosu se je vzpostavila ali varna navezanost na mamo ali pa nevarna oblika navezanosti. To pa sedaj določa način povezovanja s partnerjem. Konflikt v odnosu osvetli primarni odnos z mamo, vzpostavljen v otroštvu.

Nadaljevanje članka bo objavljeno v naslednji izdaji glasila. Celoten članek dostopen na spletni strani psihoterapije Taša na spodnji povezavi.

Napovednik – začetek terapevtske skupine za starše 5. marec 2019 ob 18.30. Prijave na tukajsem.zate@gmail.com.

Vprašanja lahko pošljete na e-naslov tukajsem.zate@gmail.com ali pa preko spletne strani www.psihoterapijatasa.com.

Odgovori ali pa tema bo obravnavana v naslednjem članku. Oseba bo ostala anonimna.

Želim vam vse dobro.

Sociala

Reorganizacija centrov za socialno delo

S 1. oktobrom 2018 je začela veljati nova organizacijska struktura centrov za socialno delo. Namen reorganizacije je poenotiti delovanje centrov za socialno delo in poenostaviti upravne postopke. Z reorganizacijo se je ustanovilo 16 novih območnih (regijskih) centrov za socialno delo. Iz obstoječih 62 centrov za socialno delo pa se je oblikovalo 63 (enot) centrov za socialno delo (do sedaj največji Center za socialno delo Maribor se je preoblikoval v dve enoti).

Center za socialno delo Sežana je po novem enota regijskega Centra za socialno delo Južna Primorska. Del regijskega CSD Južna primorska so še CSD Koper, CSD Izola in CSD Piran. CSD Južna Primorska ima sedež na naslovu Prisoje 1 v Kopru. V. d. direktorica regijskega centra za socialno delo je Tjaša Rodman (nekdanja direktorica CSD Koper), Nevenka Doles pa je z reorganizacijo postala pomočnica v.d. direktorice na enoti Sežana.

Z uvedbo nove organizacijske strukture so se na ravni regijskega centra za so-

cialno delo organizirala skupna splošna služba (kadrovska služba, računovodstvo, tehnično-administrativna služba ...), služba za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev (vodenje postopkov o pravicah iz javnih sredstev: o otroškem dodatku, znižanju plačila za programe vrtcev, državni štipendiji, dodatni subvenciji malice za učence in dijake in subvenciji kosila za učence) in skupna strokovna služba.

Centri za socialno delo na lokalnem nivoju še naprej ostajajo osrednja strokovna institucija na področju socialnega varstva. Enote centrov za socialno ohranjajo vlogo vstopne točke za vse pravice uporabnikov in izvajajo strokovne naloge, socialno varstvene storitve, javna pooblastila in različne socialno varstvene programe. Na enotah še naprej sprejemajo vse vloge ter odločajo o denarni socialni pomoči, varstvenem dodatku, subvenciji najemnine, pravici do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, pravici do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, otroškem dodatku, če se istočasno vodi

postopek o pravici do denarne socialne pomoči, pravicah iz starševskega varstva in družinskih prejemkih.

Novosti pri vlaganju vlog za pravice iz javnih sredstev

Skladno z Zakonom o spremembah in dopolnitvi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-H) se za letne pravice, tj. do otroškega dodatka, državne štipendije, znižanega plačila vrtca ter subvencije malice in kosila, ki so se iztekle v decembru 2018 ali kasneje, uvaja mesečno avtomatično podaljševanje pravice. Navedeno pomeni, da se vloge za podaljševanje omenjenih letnih pravic (če ste upravičenec do pravice in jo želite podaljšati) od 1. decembra 2018 dalje ne vlagajo, saj centri za socialno delo po uradni dolžnosti odločajo o nadaljnji upravičenosti do pravice.

Izjema velja za podaljšanje veljavnosti pravice do otroškega dodatka, (starši, ki so zaposleni v ostalih državah EU) ki se uveljavlja po Evropski Uredbi 883/2004, kjer je za podaljšanje pravice do otroškega dodatka še vedno treba vložiti

vlogo, in sicer v mesecu izteka pravice do otroškega dodatka. Zahtevke rešuje Centralna enota za starševsko varstvo in družinske prejemke CSD Ljubljana. V tem primeru torej podaljševanja po uradni dolžnosti s strani centra za socialno delo ni.

Pomembno:

- Če se za pravico do otroškega dodatka, državne štipendije, znižanega plačila vrtca ter subvencije malice in kosila zaproša prvič, je še vedno potrebno vložiti vlogo!
- Če je pravica na podlagi prve vloge zavržena, je potrebno vložiti novo vlogo. Podaljševanje po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo velja

namreč samo za priznane pravice do otroškega dodatka, državne štipendije, znižanega plačila vrtca ter subvencije malice in kosila.

- Upravičenec do letne pravice mora centru za socialno delo še vedno sporočiti zakonsko določene spremembe (npr. izguba zaposlitve, nova zaposlitev po obdobju brez zaposlitve, sprememba števila družinskih članov, sprememba statusa ...), ki pri teh pravicah lahko vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja.
- Vloge za mesečne pravice (denarna socialna pomoč, varstveni dodatek, subvencija najemnine, pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdra-

vstvenih storitev, pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, pravica do oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev, pravica do prispevka k plačilu družinskega pomočnika) se vložijo na enak način, kot je veljalo doslej, saj centri za socialno delo po uradni dolžnosti ne odločajo o nadaljnji upravičenosti do pravic.

Z nastopom reorganizacije so se pojavile nekatere tehnične težave pri izdajanju odločb za pravice iz javnih sredstev. Strankam se za nevšečnosti opravičujemo in prosimo za razumevanje tudi v prihodnje.

Besedilo: CSD Južna Primorska – enota Sežana, MDDSZ

V Sežani se kreativno socialno delo uspešno nadaljuje

Progam socialne aktivacije, projekta Življenje, moja priložnost, ki ga v Sežani izvaja Društvo za duševno zdravje in kreativno preživljanje prostega časa »VEZI«, sofinancirata pa Evropski socialni sklad ter Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, je v začetku letošnjega leta začelo z izvajanjem drugega šestmesečnega sklopa programa socialne aktivacije, v katerega je vključenih 15 udeležencev, ki bo program obiskovalo do konca junija 2019. Vsebina projekta se izvaja v treh modulih, v katerih mora udeleženec opraviti okoli 750 ur vključenosti.

Projekt Življenje, moja priložnost je z uporabo individualne in skupinske strokovne metode naravnani v razvoj elementa sodelovanja in samopomoči vseh udeležencev, brez česar je projekt nemogoče uspešno izpeljati. Udeleženci ves čas raziskujejo in spoznavajo njihov vrednostni sistem in oblikujejo svojo lestvico vrednot za svoje življenje. Za vsakdanje življenje in funkcioniranje je pomembnih več področij, zato je projekt naravnani tako, da udeleženci začutijo tista področja, ki so pomembna, na katera lahko vplivajo, jih sooblikujejo in katera sooblikujejo njih.

Vsebino programa socialne aktivacije nadaljujemo v sodelovanju z našimi deležniki na lokalni ravni in z deležniki s področja trga dela. Tako smo v sodelovanju z deležnikom Zavodu za zaposlovanje invalidov – zaposlitveni center Bodika na izobraževalni delavnici spoznavali, kako si lahko uredimo svoj vrtiček v urbanem okolju z izdelavo visoke grede. Zavod Bodika ima v središču Sežane trgovino

Kraški Kotiček, kjer so visoke grede tudi postavljene. Da bi grede oplemenitili z ročno izdelanimi izdelki, smo v sodelovanju z uporabniki javno varstvenega programa dnevnega centra iz Štorij izpeljali kreativno delavnico. Na delavnici smo pobarvali lesene »lizike« in jih kot okras postavili v visoke grede. S takšnim sodelovanjem in povezovanjem med različnimi programi društva krepimo in sledimo ciljem širjenja socialne mreže, pridobivanja novih funkcionalnih znanj oziroma ohranjanju le teh ter prepoznavnosti programov v lokalnem okolju s promocijo in destigmatizacijo. Prav tako smo s čudovitimi barvnimi »lizikami« okrasili in polepšali park ter na novo postavljeno visoko gredo pred Zdravstvenim domom Sežana, ki so jo v sklopu izobraževalnih delavnic, ki jih izvajajo, postavili, napolnili in posadili zaposleni iz Zavoda Bodika.

Z deležniki smo že v prvem sklopu šestmesečnega projekta stkali tesna in

pristna sodelovanja, ki so obrodila pozitivne rezultate tudi po zaključku programa socialne aktivacije, saj so se nekateri udeleženci pri njih vključili v različne programe tako aktivne politike zaposlovanja – različna usposabljanja na delovnih mestih, v programe učnih delavnic kot ostale zanimive tečaje v sklopu programov ljudske univerze.

Veselimo se nadaljnega sodelovanja z vsemi deležniki, prav tako pa vas ob tej priložnosti vabimo, v kolikor vas projekt zanima in bi bili zainteresirani za sodelovanje ali pa bi le želeli pridobiti kakšno informacijo več o vsebini programa, da se na nas obrnete v prostorih, kjer projekt izvajamo, Partizanska 15 v Sežani, ali pa obiščete spletno ter Facebook stran našega društva, www.drustvovezi.org, <https://sl-si.facebook.com/drustvovezi/>

Besedilo: Marica Ikanović
Foto: Helena Knafelc

Zakon o osebni asistenci

S 1. januarjem 2019 se je začel uporabljati Zakon o osebni asistenci, ki ureja dve pravici, in sicer pravico do osebne asistencije v obsegu najmanj 30 ur tedensko in pravico do komunikacijskega dodatka namenjeno slepim, gluham in gluhoslepim uporabnikom.

Do osebne asistencije je ne glede na njegov oziroma njen dohodek in premoženje upravičen vlagatelj, ki:

- zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev;
- je državljan RS s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji ali tujec, ki ima stal-

no prebivališče v RS;

- je star od 18 do 65 let;
- živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe in
- potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko.

Vloga se vloži na pristojnem centru za socialno delo, je tipska in objavljena na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Vlogi ni potrebno priložiti dokazila o invalidnosti. Uporabniki, ki prejemajo dodatek za pomoč in postrežbo, morajo osebno asistenco sofinancirati s polovico navedenega prejemka. Pravica do osebne asistencije se izključuje s pravico do dru-

žinskega pomočnika.

Komunikacijski dodatek je pravica, ki se lahko dodeli gluhi, slepi ali gluhoslepi osebi, ki potrebuje pomoč pri komunikaciji ali premstvu.

Vlagatelj se odloči ali bo uveljavljal pravico v obliki osebne asistencije v obsegu 30 ur na mesec ali za denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo za opravljanje večine osnovnih življenjskih potreb (146,06 EUR). Pri komunikacijskem dodatku oseba ne sme imeti priznanega kakega drugega dodatka za pomoč in postrežbo. Vloga se vloži na pristojnem centru za socialno delo, priložiti pa ji je potrebno dokazila o gluhoti, slepoti ali gluhoslepoti.

Besedilo: Center za socialno delo Južna Primorska – enota Sežana, MDDSZ

Kmetijstvo in gozdarstvo

Obisk v naravi

Slovenijo delimo na devet značilnih pokrajinskih tipov: alpsko gorovje, alpsko hribovje, alpske doline, panonska gričevja, panonske ravnine, dinarske planote, dinarska podolja in ravniki, sredozemska gričevja in sredozemske planote. Zato je pri nas narava na majhnem koščku Evrope raznolika in lepa. Kar 80 % slovenske zemlje je v zasebni lasti, kar za lastnike oziroma obiskovalce narave pomeni tako pravice kot odgovornost.

Vsi, ki želimo naravo in njene dobrobiti ohraniti za nas in prihodnje rodove, smo se povezali v skupnem projektu. Izdelali smo vzgojni pripomoček, ki nas bo nagovarjal z vprašanjem: Kako ohranjati ravnovesje med obiskom in skrbjo za neokrnjeno naravo?

Na svetovni dan turizma, 27. septembra 2018, smo tako na konferenci na Gozdarskem inštitutu in Zavodu za gozdove Slovenije predstavili kodeks obnašanja v naravi v Sloveniji. Pri oblikovanju kodeksa je sodelovalo 27 organizacij, ki so ga na konferenci tudi slavnostno podpisale.

Kodeks temelji na že uveljavljenem, a ne zapisanem konsenzu slovenske

družbe. Gre za neke vrste dogovor med lastniki zemlje, vzgojnimi organizacijami, ki svoje dejavnosti izvajajo v naravi, ter ostalo civilno družbo in pristojnimi institucijami. Cilj kodeksa je bolje osvestiti obiskovalce narave in turiste, kako se v Sloveniji obnašamo v naravi. Kodeks sestavljajo usmeritve, ki spoštujejo zakonodajo in temeljijo na tradiciji. Zapisane so splošno in poljudno tako, da jih lahko upošteva vsak.

Pet ključnih načel kodeksa se glasi:

- spoštujem naravo,
- spoštujem sebe,
- spoštujem druge,
- spoštujem lastnino in
- spoštujem lokalno skupnost.

Narava gradi odličnost slovenskega turizma in mu daje dušo. Vse več je obiskovalcev, tako domačih kot tujih, ki želijo piti prelesti narave. Vse več je tudi

ponudbe za aktivno preživljanje prostega časa v naravi. Veliko število obiskovalcev predstavlja določene obremenitve in motnje. Zato se je potrebno skupaj potruditi, da bomo uspeli hkrati ohraniti

naravo, ne da bi pri tem nesmiselno zavirali razvoj. Kodeks »Obisk v naravi« je zapisan in podpisan. Na nas pa je, da ga upoštevamo in s tem pomagamo k ohranitvi narave ter vseh njenih dobrobiti.

Kodeks obnašanja v naravi lahko preberete na spletnem naslovu: <https://bit.ly/2SSQr9z>

Besedilo:

Jože Prah, Zavod za gozdove Slovenije

Foto: Jure Pučnik

Prvi vinogradniško-vinarski posvet Krasa

Kras zaznamuje vino teran PTP, pridelano iz sorte refošk. Kraševci so pridelavi vina, še zlasti terana, ki predstavlja več kot dve tretjini med kraškimi vini, zapisani že dolga stoletja. Kraški vinorodni okoliš, ki se razteza na ozemlju občin Sežana, Komen in Miren-Kostanjevica, pa je najmanjši slovenski vinorodni okoliš s 583 hektari vinogradov in ima 797 pridelovalcev, ki obdelujejo kar 2210 vinogradov. Starostna struktura nosilcev kmetij je 62 let. V zadnjih 10 letih pa je kraške kmetije prevzelo 16 mladih prevzemnikov.

To je le nekaj uvodnih predstavitev specialiste za vinogradništvo sežanske KSS novogoriškega KGZ, Majde Brdnik, ki je predstavila stanje vinogradništva in vinarstva na Krasu na prvem vinogradniško-vinarskem posvetu v Sežani, ki se je odvijal 6. februarja v Kosovelovem domu v Sežani. Organizator posveta je bil Vinakras z direktorjem, Marjanom Coljo, ki je obenem tudi novi predsednik Konzorcija kraških pridelovalcev terana. Posvet, katerega nosilna tema je bila Vinogradništvo s pogledom v prihodnost, so pripravili v sodelovanju s strokovnimi inštitucijami (Kmetijskim inštitutom Slovenije, Kmetijsko gozdarskim zavodom Nova Gorica in Biotehniško fakulteto Ljubljana) ter pridruženimi partnerji: Ministrstvom za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano, Konzorcijem kraških pridelovalcev terana, Društvom vinogradnikov in vinarjev Krasa, občinami Sežana, Komen in Miren-Kostanjevica, Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije in Zadržno zvezo Slovenije. Udeležili so se ga tudi predstavniki Kmečke zveze Trst, častna gostja pa je bila kmetijska ministrica, dr.

Aleksandra Pivec.

Ministrica Pivec je poudarila, da nova skupna kmetijska politika ne prinaša sprememb pri ukrepih, namenjenih neposredno vinogradniško-vinarski panogi. Evropska kmetijska politika za vinogradništvo-vinarstvo je bila temeljito prenovljena z vinsko reformo v letu 2008, nova reforma SKP zato v tem delu le nadaljuje s takrat zastavljenimi usmeritvami. Eden izmed ključnih ciljev posveta je bil tudi ta, da so vinogradnike in vinarje seznanili z aktualno situacijo ter pripravo strokovno podprte strategije razvoja vinogradništva in vinarstva na Krasu do leta 2025. Ministrica je seznanila tudi o razglasitvi Slovenije za evropsko gastronomsko regijo v letu 2021.

Posvet je bil namenjen pregledu in diskusiji o ključnih tematikah in perečih vprašanjih, s katerimi se srečujejo v zadnjih letih. Na posvetu so spregovorili o vinogradniških površinah in ekonomičnosti pridelave ter promocijsko trženjskih pogledih na vinogradništvo na Krasu, zaključili pa so ga z okroglo mizo, ki jo je vodila glavna enologinja kleti Vinakras, Nika Gregorič, udeležila pa sta se je tudi

državna sekretarka, Tanja Strniša, komenski župan, Erik Modic, in državni poslanec ter predsednik odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Franc Brezik.

O izboljšanju kakovosti terana na čezmejnem Krasu ter aktivnostih in rezultatih projekta Agrotur II je v drugem delu spregovoril dr. Klemen Lisjak s KIS. Projektni partnerji projekta sta tudi univerzi v Trstu in Vidmu. »Glavni cilji projekta so: okrepiti čezmejno sodelovanje in povezovanje deležnikov pri pripravi skupnih agroturističnih orodij za varstvo in trajnostno rabo dediščine, zmanjšati vpliv pridelave tradicionalnih kraških produktov na okolje ter izboljšati kakovost in okrepiti skupno promocijo terana in kraškega pršuta. V sklopu projekta smo pripravili tudi digitalna orodja za spremljanje vinogradov,« je poudaril Lisjak in predstavil portal <https://e-karst.eu>.

Direktor Vinakrasa, Marjan Colja, pa je svoj prispevek naslovil Pogumno, ambiciozno in strokovno do začrtanega cilja. Ta pa je, da se teran in Kras postavi na svetovni vinski turistični zemljevid.

Besedilo in foto: Olga Knez

Prikaz rezi sadnega drevja

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica je nosilec projekta oziroma operacije LAS Krasa in Brkinov »KAKOVOST & PODJETNIŠTVO«.

V okviru te operacije smo pri Kmetijski svetovalni službi Sežana v petek, 15. fe-

bruarja 2019, v sodelovanju z gostitelji – s Turističnim društvom iz Dutovelj in Krajevno skupnostjo Dutovlje, – na vrtu domačije Sonje in Branka Kjuder v Dutovljah organizirali prikaz rezi sadnega drevja. Prikaz je vodila specialistka za sadjarstvo pri

Kmetijsko gozdarskem zavodu Nova Gorica Irena Vrhovnik, univ. dipl. inž. agr.

Preko 60 udeležencev je z zanimanjem spremljalo razlago in prikaz rezi različnih sadnih vrst, ki so posajene na vrtu ob hiši – od jablan, lešnikov, ringlojev, sliv, mare-

lic, kakijev, češenj, malin ... Pri vsaki sadni vrsti je Irena opozorila, na kaj morajo biti sadjarji pozorni, da bodo tudi s pridelkom zadovoljni. Pri vseh sadnih vrstah je pomembno, da dobimo zračno krošnjo drevesa ne glede na gojitveno obliko. Z obrezovanjem začnemo v zgornjem delu krošnje in nadaljujemo po krošnji navzdol. Pri rezi moramo najprej spustiti svetlobo v krošnjo, šele nato krajšamo poganjke.

Pri kakiju se močne, navpične veje reže, bohotilke pa je boljše, če se odčesne, ker tako ni bujne rasti. Se pa kaki hitro obrašča in sam redči. Pri češnji je pomembno, da odstranimo izrojen les, pri jablani, da so debelejšje veje spodaj, vendar ne smejo biti debelejšje od debla. Irena je opozorila na rez čez rodno pogačo. Pri leski je zaradi boljše rodnosti pomembno, da so

veje v grmu položne, pri ringloju odstranimo starikave, že izrojene veje in pridelek bomo imeli vsako leto.

Za vsako sadno vrsto je bilo prikazano,

kako se lotimo obrezovanja in kaj je pri tem pomembno. Za vse odgovore pa je bilo premalo časa, zato upajmo, da se prihodnje leto zopet srečamo.

Besedilo in foto: Milena Štolfa – KGZS-Zavod Go, KSS Sežana

Načrtovanje okrasnega vrta na Krasu

Ko načrtujemo kraški vrt, pravzaprav rešujemo tri glavna vprašanja: kako zagotoviti senco za prijetno bivanje na prostem, kako se zavarovati pred burjo in katere rastline izbrati, da bodo najbolje prenašale poletno sušo.

Bivanje na prostem je glavni čar kraškega vrta, saj lahko kar tri letne čase preživimo zunaj hiše. Zunanje bivalne površine načrtujemo v podaljšku kuhinje ali jedilnice, nadstreške pa podaljšamo s pergolami, ki jih obsadimo z bujno rastočimi ovjalkami. Na voljo je kar precej rastlin, žal pa vse pozimi izgubijo liste. Gosto senco dajejo tudi nekatere krošnje nižje rastočih dreves, vendar potrebujemo kar nekaj let, da rastline dosežejo željeno velikost.

Pred burjo se najbolj uspešno zavarujemo z zidom, ki obdaja borjač, ob novogradnjah na robu naselij pa z živimi

Ruj ni samo grm kraških gmajn, temveč je lahko tudi lepa okrasna grmovnica.

mejami ali višjimi zasloni. Uporabimo lahko sredozemske ciprese, ki se jim v zadnjem času vse pogostejše pridružuje srebrnosiva arizonska cipresa. S takšnimi zasloni vplivamo predvsem na izboljšanje mikroklimе vrta in s tem rastihih pogojev za številne rastline, posebno sadne in zelenjavne vrste.

Poletno sušo najboljše prenašajo avtohtone rastline, ki naj na kraškem vrtu prevladujejo. Redno in obilno zalivanje je v času poletnih suš, ko primanjkuje pitne vode, ne samo zelo drago, pač pa tudi neodgovorno dejanje. Zato večje, osone površine bodisi tlakujemo ali zasadimo s trpežnimi prekrovnimi rastlinami. Možno je tudi nasutje peska, le asfaltu se po možnosti izognimo, ker se poleti preveč segreje in tako še dodatno segreva že tako vroče ozračje. Trati, v tradicionalnem smislu angleške zelene preproge, se na takih legah raje izogibamo ali pa izberemo primerno semensko mešanico.

Pri uporabi eksotičnih rastlin moramo biti previdni. Večina namreč v podnebj, ki pozna tudi zelo mrzle zime, nikakor ne bodo preživele.

Za hortenzije pravijo, da so rastline kraških vrtov. Ker potrebujejo veliko vode, jih raje kakor na vrt sadimo v večje cvetlične lonce ali korita, izjema so le navadne belo cvetoče kmečke hortenzije (*Hydrangea arborescens*), ki dokaj dobro prenašajo pomanjkanje vode in tudi delo z njimi je enostavnejše kakor z ostalimi vrstami in sortami hortenzij. Zgodaj spomladi jim cvetna stebila lanske sezone porežemo deset centimetrov nad tlemi, okoli njih posujemo nekaj komposta in to je vse. Zalivamo jih po potrebi.

Lepe in premalokrat uporabljene rastline na kraških vrtovih so okrasne trave. Ker večina okrasnih trav izvira iz suhih območij zemeljske oble, so nezahtevne, toda lepe rastline, ki na vrtove vnašajo razgibanost in nežnost. Tudi za njih velja, da jih

Majhen borjač ne potrebuje veliko. Osrednje drevo, latnik, obrasel s kitajsko glicinijo, nekaj grmovnic in trpežnih trajnic je dovolj, da bo postal zelena oaza sredi hiš.

spomladi samo porežemo nekaj centimetrov nad tlemi, raztrosimo kompost in to je vse. Da vrt spomladi ne bi bil videti

preveč prazen, med rastline posadimo spomladi cvetoče čebulnice in gomoljnice. Skupaj z zvončki bodo zacvetele nizke

mrežaste perunike, nato narcise, tulipani, hijacinte in vetrnice, če naštejemo samo nekatere.

Izbor plezavih rastlin

Razen z vinsko trto lahko latnik in pergolo na domačem vrtu obsadimo še s celo vrsto manj znanih, toda lepih plezavih rastlin, s katerimi si bomo enako učinkovito zagotovili senco.

Jasminova troba	Cveti oranžno rdeče, zraste do 10 m, za sončne in polsenčne lege.
Kivi	Večinoma ga gojimo zaradi plodov, zraste do 8 m, veliki listi pa dajejo lepo senco.
Čokoladna akebija	Cvetovi močno dišijo po vaniliji. Zraste do 10 metrov visoko in če je zima mila, liste ohrani vse leto.
Gozdni kovačnik	Cvetovi prijetno dišijo, sadimo pa ga v polsenco, zraste do 5 m. Obstajajo tudi druge vrste.
Okrasna vinika	Obstaja več sort, tudi take s temno rdečimi ter bolj ali manj nazobčanimi listi. Vse zrastejo do 20 metrov visoko.
Banksov šipek	Vrsta z belimi ali rumenimi cvetovi zraste do 6 m, za sončne lege. Samo za primorsko območje.
Zvezdasti jasmin	Cvetovi beli in dišeči, zraste do 10 m. Samo za sajenje na pred burjo zaščitene lege.
Glicinija	Japonska in kitajska glicinija, obe sta bujne in močne rasti z značilnimi vijoličnimi, lahko tudi belimi cvetovi.

Izbor rastlin za žive meje in zaslone

Leylandova cipresa	Zelo hitre rasti, doseže do 20 m.
Sredozemska cipresa	Ozke stebraste rasti, zraste do 30 m. Listi zeleni.
Arizonska cipresa	Širše rasti, listi srebrnomodri, zraste do 15 m.
Oljčica	Listi vednozeleni, na spodnji strani srebrni. Cvetovi neznatni, vendar zelo dišeči, cveti jeseni. Zraste do 3 m.
Navadni lepljivec	Listi vednozeleni, beli cvetovi opojno dišijo, cveti v začetku poletja, zraste do 6 m. Najbolje uspeva v pol senci, v zatišnih legah.
Trilistni limonovec	Ima zelo močne trne, listopaden, cvetovi rumeni, zraste do 3 m. Ko se razraste, ustvari nepretrgno živo mejo.
Lovor	Zraste do 10 m, dobro prenaša obrezovanje.
Navadni dren	Ker je rastlina Krasa, z njim nimamo dela. Z obrezovanjem že v letu ali dveh ustvarimo gosto živo mejo.
Portugalski lovorikovec	Cvetovi beli, zraste do 6 m, listi vednozeleni.
Japonska trdoleska	Listi vednozeleni, bleščeči, zraste do 3 m, dobro uspeva tudi v senci.
Navadni ali škrlatno listni ruj	Če ga redno in močno obrezujemo, lahko oblikujemo lepo živico.

Izbor zanimivih grmovnic in drevja

Če je borjač majhen, vanj posadimo samo eno večje drevo, na primer mandljevce, okrasno ali navadno češnjo, koprivovec, murvo, oreh ali rešeljiko. Izmed zimzelene drevnine lahko izbiramo med špansko in grško jelko, okrasnimi vrstami brinov, borov in cipres.

Velecvetna abelija	Cveti skozi vse poletje do jeseni, cvetovi rožnati, dišeči, zraste do 1,5 m.
Jagodičnica	Značilna sredozemska rastlina, zanimivi in užitni so rdeče rumeni plodovi, zraste do 3 m. SAMO ZA ZAVETNE LEGE.
Navadni usodnik	Zraste v manjše drevo, do 5 m, cvetovi opojno dišijo, cveti pozno poleti, zanimivi so tudi modri plodovi.
Navadna nešplja	Zraste v manjše drevo ali grm. Cveti belo, plodovi so užitni.
Svilnata albicija	Zraste v nizko drevo z dežnikasto krošnjo. Listi nežni, cvetovi rožnati.
Indijska lagerstremija	Zraste v manjše drevo, cveti poleti in jeseni, barve cvetov večinoma močne vijolično rdeče.
Španski bezeg	Primeren tudi za žive meje.
Granatno jabolko	Za zaščitene lege, cvetovi živo rdeči, užitni plodovi.
Črničevje	Hrast z vednozelenimi listi, značilen predstavnik sredozemskega rastlinja.
Velecvetna magnolija	Zraste v srednje veliko drevo, privlačna zaradi velikih, belih cvetov.

Energetska učinkovitost v prometu

Avtomobilski promet je velik onesnaževalec zraka s škodljivimi plini, kot so ogljikov dioksid (CO₂), ogljikov monoksid (CO), dušikov oksid (NO₂), prizemni ozon in s prašnimi delci. Ker je promet tudi ogromen porabnik goriv, predvsem naftnih derivatov, in ker obnovljivi viri energije (elektrika, biogoriva, vodik ipd.) za vozila le počasi osvajajo trg, zaloge nafte vse hitreje kopnijo. Povprečno slovensko gospodinjstvo nameni letno za stroške transporta več kot za vodo, elektriko in ogrevanje skupaj.

Onesnaževanje

- Avtomobili obremenjujejo okolje in ga onesnažujejo že med njihovo proizvodnjo, ko postanejo nevozni, pa še s tonami odpadne pločevine in plastike, s tonami odpadnih gum, s starim motornim oljem in odpadnimi akumulatorji ter drugimi nevarnimi materiali.
- Z vsakim litrom bencina, ki ga porabi avto, se v ozračje izloči 2 kg CO₂!
- Prašni delci v zraku in od avtomobilskih izpuhkov onesnažen zrak povzročajo huda obolenja dihal.
- Naš nos in sapnik sta proti avtomobilskim plinom brez moči; posledice se kažejo v zmanjšani odpornosti imunskega sistema proti bakterijam in virusom.
- Pri zaviranju se iz zavornih oblog sprošča azbest, z obrabo gum pa pride v okolje PCB; oba sta rakotvorna.

Tudi pri prevozu lahko privarčujemo stroške in ohranjamo čisto okolje:

- Za prevoz izberimo katero od drugih možnosti: kolo, pešačenje, več potnikov v avtomobilu ali javna prevozna sredstva. Povprečno se na vsak liter goriva, porabljenega v motorju avtomobila, sprosti več kot 2 kg CO₂.
- Izognimo se predvsem kratkim vož-

njam z avtomobilom, saj so poraba goriva in emisije CO₂ neproporcionalno večje, če je motor še hladen. Raziskave kažejo, da je polovica voženj v mestu krajša od treh kilometrov – tako razdaljo zlahka opravimo peš ali s kolesom.

- S hitro vožnjo pridobimo na 100 km največ 10 minut, v okolje pa oddamo dvakrat več ogljikovega monoksida in četrtno več dušikovega oksida, močno povečamo možnost, da bo prišlo do nesreče in povzročimo toliko hrupa kot tri do pet razumnih voznikov.
- Ne vozimo prehitro: poraba goriva je najbolj optimalna pri 90 km/h. Če hitrost povečamo preko 120 km/h, sta poraba ter emisije za 30 % večji kot pri 90 km/h.
- Vozimo v pravi prestavi: če vozimo v prenizki, trošimo gorivo.
- Ste že slišali za eko-vožnjo? Speljujemo enakomerno, v višjo prestavo pa prestavimo čim prej. Cilj je čim prej doseči vozno hitrost in ohranjati stalno hitrost. Kombinacija hitrega pospeševanja in močnega zaviranja povečata porabo goriva do 40 %, čas vožnje pa se skrajša le za 4 %.
- Ugasnimo motor, če stojimo dlje kot minuto ali dve (razen pred semaforjem).
- Zmanjšajmo upor zraka: dodatki na zunanji strani avtomobila (podaljšek strehe, prtljažnik, »spojlerji«, odprto okno) povzročajo dodaten upor in s tem povečano porabo goriva – pri večjih hitrostih tudi do 20 %.
- Preudarno uporabljajmo klimatsko napravo, ki lahko v vročih mesecih porabi tudi več kot 20 % več goriva. Če je avtomobil vroč od sonca, se nekaj minut vozimo z odprtimi okni, nato jih zaprimo in vključimo klimatsko napravo. Pri vožnji nad 80 km/h je bolj varčno vključiti klimo, kot da bi

vozili z odprtim oknom.

- Prepričajmo se, da je tlak v pnevmatikah ustrezen: če je prenizek za 0,5 bara, porabi naš avto za 5 % več goriva in poveča izpuste CO₂ za 5 %.
- Redno vzdržujmo svoje vozilo. Slabo nastavljen motor lahko porabi do 50 % več goriva, zaradi zamazanih zračnih filtrov pa se poraba poveča do 10 %.
- Uporabljajmo motorno olje z nizko viskoznostjo. Takšno olje maže motor bolje kot navadna olja in zmanjšuje trenje. Najboljša olja zmanjšajo porabo goriva in emisije CO₂ za več kot 2,5 %.
- S seboj vzemimo sopotnike. V svetu je znan ukrep »carpooling«, ko se, recimo, uslužbenci istega podjetja skupaj pripeljejo v službo in si delijo stroške prevoza. Ko potrebujete ali ponujate prevoz po Sloveniji, pogledajte na www.prevoz.org ali na www.peljime.si.
- Potujmo z vlakom! En sam potnik v avtu proizvede 3-krat več emisij CO₂ na kilometer, kot če bi potoval z vlakom.

Investicijski ukrepi:

- Če avto zamenjamo, premislimo o porabi goriva novega vozila. Avto, ki porabi le 5 litrov goriva na 100 kilometrov, lahko prihrani 750 kg emisij CO₂ na leto.

5 korakov za boljšo mobilnost

1. Zmanjšujem svojo potrebo po mobilnosti!
2. Vozim se s kolesom!
3. Uporabljam javni prevoz!
4. Če že vozim, vozim učinkovito!
5. Če že vozim, s seboj vzamem sopotnike: www.prevoz.org ali na www.peljime.si

GOLEA - Ustvarjamo obnovljivo prihodnost!

GOLEA GORIŠKA LOKALNA
ENERGETSKA AGENCIJA
NOVA GORICA

Nevidni strup okoli nas

V vsakdanjem življenju na nas preži cela vrsta nevarnosti. Bolj jih poznamo, manj možnosti imamo, da nas doletijo. Zato lažje opravimo s tistimi, ki jih vidimo, kakor z nevidnimi. Med takšne nevidne nadloge sodi zagotovo radioaktivni plin radon, ki ga je največ prav v propustnih, luknjičavih in kamnitih kraških tleh. Nastaja pri razpadanju radija globoko v zemeljski skorji, prodira na površje in se nato na prostem hitro dviguje naprej v ozračje. Problem nastane v zaprtih prostorih, predvsem v kletih

in pritličjih, kjer se kopiči in lahko doseže visoke, zdravju škodljive koncentracije. Tako naj bi bil na prizadetih območjih poleg splošnega povečanega tveganja za zdravje ljudi, kriv predvsem za nastanek raka na pljučih.

V skrbi za zdravje prebivalcev na območjih z največjim tveganjem za izpostavljenost škodljivih koncentracijam radona, kamor sodi tudi naša občina Komen, Zavod za varstvo pri delu (ZVD) vabi k brezplačnem merjenju radona na domu. Občani dobijo tudi napotke,

kako se lahko ustrezno zaščitijo pred nevarnim plinom.

In kaj lahko storimo sami? Prostore moramo vsakodnevno redno in temeljito zračiti ter tako omogočiti radonu, da zapusti prostore in se dvigne v ozračje.

Informacije o meritvah lahko dobite na telefonski številki ljubljanske ali koprške izpostave, in sicer: Zavod za varstvo pri delu Ljubljana, tel.: 01 585 51 00, el. pošta: info@zvd.si in Zavod za varstvo pri delu Koper, tel.: 05 630 90 35, el. pošta: koper@zvd.si.

Kar burja prinese

Burja

V zavetnem plašču Medžugorske Kraljice miru

Da dogodek iz sicer že lanskega leta, posvečenega evropski kulturni dediščini, ko sta si roke podala versko in posvetno, ne bi šel v pozabo ... Z nekajmesečno zamudo, pa vendar.

Drugo nedeljo v mesecu oktobru, to je 14. oktobra 2018, smo imeli prebivalci vasi Kobjeglava - Tupelče ponovno razlog za veselje in s tem praznovanje. V neposredni bližini kobjeglavske župnijske cerkve svetega Mihaela na nekoč javnem, sedaj pa zasebnem zemljišču že nekaj let pozornost tako domačinov kot tudi mnogoterih turistov pritegne zelo lepo urejen, skrbno negovan, večkrat nagrajen zeliščni vrt, poimenovan Marijin gaj. Poleg raznoraznih zeli pa vrtu prav poseben pečat daje na sredini vrta postavljena kraška pastirska hišica kot znamenje, del naše kraške kulturne dediščine. Nekoč so te hišice pastirjem nudile varno zatočišče, pribežališče na kraških gmajnah, tokrat pa je svoje zavetje v pastirski hišici dobila Medžugorska Kraljica miru. Kip le-te sta že pred leti na enem od svojih vsakoletnih romanj v to bosansko romarsko središče kupila

zakonca Marija – Meri in Stojan Grmek, po domače Očarjeva iz Kobjeglave. Vse do lanskega leta je tako Marijin kip čakal na svoje novo domovanje, na svojo novo kapelico, ki jo je bilo s kovanimi vratci, le-te kot tudi križ na vrhu hišice je naredil in daroval gospod Lado Likar iz Vipavskega Križa, potrebno zaščititi pred morebitnimi nepridipravi. Slovesni blagoslov celotnega zeliščnega vrta s pastirsko hišico ter z Marijino podobo je tisto sončno nedeljo opravil domači župnik, gospod Ciril Cej, ob pesmih domačega cerkvenega pevskega zbora. Kot se za tak praznični dogodek spodobi, je blagoslovu sledilo ponosa, veselja in hvaležnosti polno druženje tako domačinov kot tudi drugih obiskovalcev ob domačih dobrotah.

Besedilo: Tanja Bratina Grmek

Foto: Sebastjan Grmek

Pomlad 2019

Narava je v tistem navidezno spečem delu cikla, taborniki pa kljub temu ne počivamo.

Prva akcija, ki je zaznamovala december, je bilo zbiranje starega papirja. V manj kot mesecu dni smo napolnili dva velika kontejnerja, za kar želimo čisto

vsem reči HVALA! Ker se zavedamo, da z enkratnim zbiranjem ne bomo rešili rastočega problema, bomo akcijo ponovili tudi v toplejših mesecih.

Decembra smo neko sobotno dopoldne preko orientacije spoznavali Škrbino, pred prazniki izdelovali prav poseb-

ne okraske iz razgradljivih materialov, kot vsako leto pa smo tudi letos po ustanovah v naši občini (in prek njenih meja) razširili Lučko miru iz Betlehema. Ponesli smo jo v osnovne šole v Štanjel, Komen in Kostanjevico, na Zavod Komenski Kras, v knjižnico, vrtec, zdravstveni dom in na

Občino Komen. Prav povsod smo bili deležni zelo lepega sprejema. Hvala vsem, ki pomagata širiti mir!

V januarju so mlajši otroci (skupina MČ, t. j. medvedki in čebelice) izdelali ptičje krmilnice, se učili osnov orientacije, v gozdu nabirali drva in se učili o ognjih ter se super odrezali na rodovi akciji »Grčarjada« v Sežani. Starejši (skupina GG, t. j. gozdovniki in gozdovalnice) so izkoristili

zimsko-sončne razmere in eno krasno soboto preživel na snegu na Lokvah. Učili so se praktičnih pristopov v prvi pomoči, postajajo pa tudi že pravi kuharski mojstri.

Pomlad nezadržno prihaja in z njo bomo še več časa spet preživel zunaj. Narava je prostor za igro, vir navdiha in naša največja učiteljica. Žal pa opažamo, da je vse prevečkrat tudi prostor, kamor

iz malomarnosti pristanejo smeti, ki tja resnično ne sodijo. Zato nameravamo eno soboto v aprilu organizirati čistilno akcijo (22. aprila praznujemo dan Zemlje). Naše geslo je »Taborniki ustvarjamo boljši svet« in ker vemo, da skupaj lahko naredimo največ, vabimo čisto vsak par rok, da se nam pridruži! Več o tem bo znano kmalu na plakatih in naši Facebook strani Četa Ognjenega ruja Komen.

Besedilo in foto: Ivana Žigon

Prva razstava likovnikov KD Kras

Kulturno društvo Kras, ki je ob ustanovitvi julija lani pod vodstvom predsednice Erne Kopše štelo le 10 likovnikov, je pripravilo prvo predstavitev. V Domu upokojencev v Sežani, kjer prebiva nekaj manj kot 200 stanovalcev in ga vodi direktorica Rosana Šturm, so 18. januarja pripravili prvo skupinsko razstavo, na kateri se predstavlja 22 likovnikov Krasa in Brkinov.

Želijo si, da bi se po treh desetletjih, odkar je razpadla likovna sekcija pri sežanskem KD Jožeta Pahorja in ko so sežanski likovniki uspešno razstavljali v Mali galeriji v Sežani, spet združili ustvarjalci likovne in tudi keramičarske dejavnosti in tako širili ljubezen do likovne umetnosti v vseh štirih občinah, od Komna preko Sežane in Divače do Hrpelja in Kozine. Odprtje razstave, na kateri je o spodbudah za prvo razstavo spregovorila predsednica novonastalega društva Erna Kopše, so s kulturnim programom popestrili pevci pevskega zbora, ki so si naredili ime Vesela jesen in jih v domačem domu upokojencev vodi Tanja Renčelj. Zapeli so tri pesmi (Planike, Kam le čas beži in Po gorah grmi in bliska), ob zvokih harmonike Marka Petelina pa še V dolini tihi. Stanovalec Franci Zabukovec je recitiral Pavčkovi pesmi Pesem in Pesem o zvezdah. Na razstavi se v tehnikah

olja na platno, mešani tehniki, akvarelu, pastela, ilustracije, visoke temperaturne keramike idr. s kraškimi motivi, krajino, tihožitji in portreti predstavljajo ne le likovniki začetniki, ampak tudi že uveljavljeni in mednarodno priznani slikarji, kot so Marjan Miklavac, Radko Oketič, Radovan Gregorčič, Marjan Olenik, Vesna Jogan, Slavica Vodopivec in drugi. Poleg že omenjenih imen in predsednice društva Erne Kopše pa v jedilnici sežanskega doma upokojencev razstavljajo svoje likovne stvaritve še naslednji kraški slikarji: Anamarija Samec, Cvetka Oblak, Silva Pangos, Slavko Guštin, Karmen Kastelic

Pipan, Cveto Frankovič, Valentina Gorup, Darja Ivančič, Jadranko Mahnič, Mirjam Kocjan, Sonja Trampuž, Zala Štolfa, Sonja Peroci, Danica Stupar, Ivanka Žerjal in Cveto Vidović.

V društvu si želijo, da bi izpeljali extempore Kras in poskrbeli za izobraževanje svojih članov. Seveda v svoje vrste vabijo še preostale likovne ustvarjalce iz vseh štirih kraško-brkinskih občin. In ker Kras pojmujejo do morja, so v njihovi družbi zaželeni tudi umetniki iz zamejstva. Vabljeni v društvo. Več informacij na tel. 040 303 594 (Erna Kopše). Razstava bo na ogled do konca aprila.

Besedilo in foto: Olga Knez

45- obletnica zaključka osnovne šole

Minilo je 45 let, od kar smo učenci 8. a in 8. b razreda zapustili osnovnošolske klopi v OŠ Dutovlje v letu 1973. Vsi smo izredno hvaležni organizatorju Vojku Markočiču, ki nas vsakih 5 let povabi na srečanje. Tokrat je vabilu dodal misel: »So dnevi, ki so vredni spomina, so dogodki, ki ostanejo z nami za vedno. In so ljudje, ki jih radi srečamo.« Vedno izbere drugo lokacijo za nepozabna srečanja. Tokrat smo se zbrali 3. novembra na skupni večerji v Hiši posebne sorte v Kodretih. Prišlo nas je 23. Z gostoljubnostjo in kulinaricnimi užitki ob lokalnih jedeh in pijači sta nas postregla lastnika kmečkega turizma Herta in Vid Sorta. Tudi glasbe nismo pogrešali, saj si imamo toliko za povedati o naših življenjskih poteh. Veliko si povemo o družinah, vnukih in celo pravnukih. Mnogi so že upokojeni, nekateri še delamo. Vedno obujamo spomine tudi na šolske dni in prigode z učitelji. V lepem spominu ohranjamo tudi tiste, ki jih ni več med nami. Izmenjujemo medsebojne

informacije o učiteljih in tistih, ki se srečanja ne udeležijo. Vsi si želimo zdravja in ponovnega srečanja čez 5 let, ko bomo zopet obujali spomine in se skupaj veselili.

V imenu vseh nekdanjih sošolcev zapisala in fotografirala Silvana Pipan.

Turistični vodniki so ključna vez med turisti in lokalno turistično ponudbo

Ob letošnjem 21. februarju, Mednarodnemu dnevu turističnih vodnikov, so v okviru Društva turističnih vodnikov Krasa in Brkinov pripravili 11 brezplačnih vodenj, ki so bila razpršena po vseh petih matičnih občinah: Divača, Hrpelje - Kozina, Komen, Miren - Kostanjevica in Sežana. Okrog 220 obiskovalcev, večina je bila domačinov in naših rojakov iz Italije, kar nekaj pa jih je namenoma prišlo celo iz notranjosti Slovenije, so ugotavljali, da je vredno spoznavati naše kraje tudi pozimi.

Sploh, če je to organizirano v družbi izkušenega lokalnega vodnika. Od leta 2008, ko je potekalo prvo usposabljanje za območje matičnega Krasa in Brkinov, je licenco za to delo pridobilo 151 oseb. Do izteka triletnega obdobja, ko jo je potrebno obnoviti, letos se bo to zgodilo konec marca, ima ta status še 76 vodnikov. Ravno kar poteka nov cikel usposabljanj

s peto generacijo tečajnikov, ki bodo, če bodo na izpitu uspešni, do licence prišli v aprilu.

»Turistični vodnik je oseba, ki je strokovno usposobljena za spremljanje in vodenje turistov na izletih in potovanjih. Njegove naloge delimo na dela vsebinske in organizacijske narave,« je povedal strokovnjak Iztok Bončina na letošnjem tečaju in dodal: »Vsebinsko seznanja udeležence dogodka s posebnostmi ter kulturnimi in naravnimi znamenitostmi, ki jih gostje vidvajo ob poti. Organizacijsko omogoča izpeljavo turističnega programa, za katerega se je gost odločil, se nanj prijavil in ga plačal. Oboje se prepleta in zahteva ogromno znanj in veščin, ki jih je potrebno stalno obnavljati«.

Da so vodniki kot člen v kvalitetnem turizmu še kako pomemben, so si bili udeleženci enotni tudi na tematskem večeru o

domačih turističnih vodnikih, ki ga je društvo, v sodelovanju z Zavodom za šport, turizem in prosti čas Sežana – TIC Sežana, ki je s strani občin zanje pooblaščen organizacija, organiziralo v sežanski Kosov-elovi knjižnici 19. februarja. »Naša vizija je, da Kras z Brkini postane globalno znana zelena butična destinacija za zahtevnega obiskovalca, ki v miru išče raznolika in aktivna doživetja. In mi, lokalni turistični vodniki, smo najbolj usposobljeni, da osebno, kot tudi, z roko v roki, z lokalnimi ponudniki to gostu dejansko tudi nudimo,« je povzel zaključke Bogdan Macarol, ki od lani vodi društvo. S tem je regijsko društvo tudi prispevalo svoj kamenček v podporni zid turizma, obetajoče gospodarske dejavnosti, pod katero razumemo potovanja izven kraja stalnega prebivališča zaradi razvedrila, oddiha ter njegove spremljajoče dejavnosti.

Dobro obiskani tematski večer je potrdil ključno povezovalno vlogo turističnih vodnikov v sodobnem turizmu.

Foto Ana Hrast

Srednjeveški štanjel, ki mu je močno noto dal tudi Fabiani, je nosilni steber tako občinskega turizma, kot tudi eden pomembnejših za cel matični Kras.

Foto Polona Abram

Bogdan Macarol

Enej in Simon

»Kje boste pa silvestrovali?« smo mnogi starši tudi letos spraševali svoje otroke, najstnike. V odgovor smo dobili veliko različnih odgovorov, ki so vključevali bližnje in bolj oddaljene lokacije v različnem časovnem trajanju.

»Letos bomo pa v dvorani v Gorjanskem, tam organizirajo silvestrovanje!« smo dobili odgovor od naših. In smo si oddahnili, zato ker bodo doma, blizu, samo za tisto noč ... in jim zaželeli, naj se imajo lepo.

Ko si mlad, si želiš, da bi bil vsak večer, ko greš ven, lep. Še posebej si želiš, da bi bil silvestrski večer nepozaben!

Za mlade, ki so silvestrovali v gorjanski dvorani, za otroke, ki so čakali na polnoč na igrišču, bo žal ta noč za vedno nepozabna.

Za vse nas, tudi za Juria, Jureta in Tilna, bo to noč, ki je ne bomo nikoli pozabili, to bo zadnje silvestrovo, zadnji dan in

zadnja noč, ko sta bila med nami Enej in Simon.

Tragična nesreča je namesto veselih voščil, lepih želja, poljubov in ognjemotov ostro zarezala v prelep silvestrski večer in novo leto ter za seboj pustila globoko in bolečo rano.

Mnogo vas je bilo, ki ste tisti večer ne-sebično in brez pomišljanja zapustili družino ali zabavo, prihiteli na kraj nesreče in z vsemi svojimi močmi pomagali našim fantom v upanju, da se ne bi zgodilo najhujše! Srčna zahvala vsem, ki ste po svoji službeni dolžnosti in po dolžnosti svojega čuta pomagali kot gasilci, reševalci, zdravstveno osebje, policisti in soljudje. Hvala vsem, ki ste skupaj z nami upali na najbolje.

Žal je usoda hotela drugače, za Eneja in Simona ni bilo več pomoči, svoji mladi življenji sta pustila pod drevoredom, ki vodi čez gorjanski plac, mimo zvonika,

na katerega so se pred tem povzpeli z namenom, da bi pritrkovali ob polnoči, mimo cerkve, dvorane, mimo igrišča, kjer so tolikokrat igrali košarko, do pilja.

Hvala vsem, ki Eneja in Simona nosite v lepem spominu.

Posebna zahvala vsem dobrim ljudem, pozornim sosedom, ki so poskrbeli za vse, vaščanom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so žalujočima družinama stali ob strani in nudili ob tem tragičnem dogodku vso podporo.

Družine Birsra, Fabjan, Okretič, Renner in Tenze

Dragi Enej

Bil si mi brat, bil si moj najboljši prijatelj in moj zaščitnik. Vedno si našel prave besede tolažbe za mene, mamo in tata, kadar smo jih potrebovali. Vedno si nam rad pomagal in nas ob tem še spravil v dobro voljo.

Tudi prijatelji so ti veliko pomenili. Z

njimi si preživel veliko časa. V Gorjanskem si bil neštetokrat. S prijateljem Simonom sta skupaj preživela in doživela veliko lepih trenutkov.

Sedaj sta skupaj odšla.

Upam, da se imata tam, kjer sta sedaj, prav tako lepo ali pa še lepše kot tukaj z

nami.

Dragi Enej, dragi moj brat, celo življenje mi boš manjkal in celo življenje te bom pogrešal.

Počivaj v miru.

Simonu v slovo

Ob začetku novega leta so v dveh kraških hišah ob stisku roke odzvanjale besede, ki jih v letu 2019 vsekakor nismo pričakovali. Namesto glasnih voščil čez borjače, nasmejanih obrazov in razpredanja o novoletnih zaobljubah se je zazdelo, kot da je Kras obmolnil. Tragedija je v molk, a obenem tudi v glasen notranji hrup, prisilila ne le nas svoje, temveč širši krog ljudi. Tiste dni se nam je in za vedno se nam bo v mislih vrtel film spominov na preminulega brata, sina, bratranca, vnuka, prijatelja in izredno srčnega fanta. Ko se spominjam nanj, me preplavi neskončna in čista ljubezen, ki sem jo vedno čutila do svojih dveh bratov. Srečo imam, da sem z njima tako povezana in Simon bo, četudi na videz odsoten, vedno del te naše verige ljubezni.

Prepričana sem, da smo ljudje rojeni v

življenje vsak s svojim namenom in četudi se ga kdaj ne zavedamo, nas življenje vodi tako, da ga začnemo izpolnjevati.

Simon je v zadnjih letih skozi svoja obdobja iskanja nastavljal ogledalo vsem, ki se niso bili zmožni videti, vsem je s svojimi dejanji dal na lep ali ne ravno najlepši način priložnost, da se zazrejo vase. Zagotovo se nas je od njega veliko ljudi marsikaj naučilo.

Ponosna sem nanj, v kakšnega mladeniča je navkljub vsem izzivom zrasel in ravno preden nas je tako hitro zapustil, sem razmišljala, kako hrabro je šel čez svoje preizkušnje, kako neverjeten fant postaja in kaj vse ima še pred seboj. Komaj sem čakala, da ga še naprej doživljam nasmejanega in zadovoljnega s mega s seboj.

A zdi se, da je moral oditi.

Kot vsi tragični dogodki nas tudi ta opominja na nekaj, kar vsi kdaj pa kdaj radi pustimo, da se na robu naših misli počasi zapraši.

Naj nas skupaj preminula prijatelja za vedno spominjata na to, da je edino, kar resnično imamo, ta trenutek. Preteklost je za nami, prihodnosti še ni, zato se opirimo na trenutek, ki ga živimo. Usode ne poznamo in vsak poskus oblasti nad našim življenjem je odveč.

Prepustimo se mu, ga uživajmo, se od njega učimo, ne obsojajmo drug drugega in niti sebe, imejmo se iskreno radi kot brata brat. Osredotočimo se na luč v naših srcih, ki nam je vsem skupna.

Naj bosta Simonova in Enejeva luč, naša večna svetilnika iz nebes.

Irena Birsra

Napovednik prireditev v Občini Komen

15. MAREC - 30. APRIL

JAVNI ZAVOD KOMENSKI KRAS, TURISTIČNO INFORMACIJSKI CENTER ŠTANJEL

Štanjel 1a, 6222 Štanjel, +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986, tic.stanjel@stanjel.eu, www.stanjel.eu

Datum	Ura	Prireditev	Kraj	Organizator/informacije
17. marec NEDELJA	9:00	Hrušovljanski pohod	Hruševica, vaški dom	Športno kulturno društvo Hruševica Tel.: +386 (0)41 221 169, +386 (0)41 562 380, +386 (0)31 497 095
24. marec NEDELJA	10:00	Dan kraškega ovčarja	Štanjel, grad	Javni zavod Komenski Kras Štanjel 1a, 6222 Štanjel Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
27. marec SREDA	14:00 – 17:00	Kras – zakladnica zdravja, naravne lepote in naravnih vonjav	Gorjansko, Štrekljeva domačija	Društvo univerza za tretje življenjsko obdobje Kras Tel.: +386 (0)31 716 210 nadja.mislej-bozic@guest.arnes.si
5. april PETEK – 5. maj NEDELJA		Divji okusi Krasa – šparglji in divje rastline	Kras	Društvo za razvoj kmetijstva in turizma Planta, Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana in Javni zavod Komenski Kras Štanjel 1a, 6222 Štanjel Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
7. april NEDELJA	10:00	Brštovska koloosmica 2019	Brestovica pri Komnu	Turistično društvo Brest Brestovica pri Komnu 55, 6223 Komen Tel.: +386 (0)5 766 43 34, +386 (0)40 815 552 www.brestovica.com, stane.svigelj@siol.net
	10:30	Špargljev pohod 2019	Brestovica pri Komnu	Turistično društvo Brest Brestovica pri Komnu 55, 6223 Komen Tel.: +386 (0)5 766 43 34, +386 (0)40 815 552 www.brestovica.com, stane.svigelj@siol.net
	11:00	Brštovska špargljada 2019	Brestovica pri Komnu	Turistično društvo Brest Brestovica pri Komnu 55, 6223 Komen Tel.: +386 (0)5 766 43 34, +386 (0)40 815 552 www.brestovica.com, stane.svigelj@siol.net
13. april SOBOTA		Otvoritev velike razstave Černigov – Spacal – Kosovel	Štanjel, Galerija Lojzeta Spacala	Javni zavod Komenski Kras Štanjel 1a, 6222 Štanjel Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
22. april PONEDELJEK	19:00	Velikonočni koncert MePZ Psallite	Komen, župnijska cerkev sv. Jurija	Javni zavod Komenski Kras Štanjel 1a, 6222 Štanjel Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
25. april ČETRTEK – 2. junij NEDELJA		Festival kraška gmajna	Kras	Različni organizatorji Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
30. april TOREK		Marš na pohod	Kobjeglava in Tupelče	Društvo Kraški slavček Kobjeglava – Tupelče Tel.: +386 (0)40 277 337, kraski.slavcek@gmail.com
		Tradicionalna kresovanja po vaseh	Kras	

Razstave

Datum/odprtje razstave	Razstava	Kraj	Organizator/informacije
začasna razstava 21. april 2018 SOBOTA – 30. marec 2019 SOBOTA	Kras v mojem spominu – razstava slik in grafik ob 30. obletnici Galerije Lojzeta Spacala	Štanjel – Grad: Galerija Lojzeta Spacala	Javni zavod Komenski Kras Štanjel 1a, 6222 Štanjel Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
začasna razstava 26. oktober 2018 PETEK – 30. marec 2019 SOBOTA	Razstava Nebroj pozdravov iz bojnega polja	Štanjel – Fabianijeva dvorana	Javni zavod Komenski Kras Štanjel 1a, 6222 Štanjel Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
začasna razstava	Ana & Gaja Art Gallery	Štanjel – Vhodni stolp	Ana in Gaja Hanzel Tel.: +386 (0) 31 667 875, gaja.hanzel@gmail.com

PRIHAJA NA NA NAŠE ODRE:

FILMŠULA

Petek, 15. marec ob 15.00

Film NEČISTA KRI (Sameblod)

Režija Amanda Kernell, Švedska/Norveška/Danska, 2016, 110 minut; za starost 13+.

Po filmu bo pogovor, ki ga bo vodil Rok Govednik, zavod Vizo.

Program sofinancira Slovenski filmski center.

Več o programu Filmšulskih projekcij najdete na spletni strani <http://filmšula.si/> in na Facebookovem profilu KINO Sežana.

Torek, 19. marec, ob 20.00

Kratki filmi JANA CVITKOVIČA
s pogovorom ob filmih.

Nedelja, 24. marec, ob 20.00

Film NEPOŠKODOVANE / THE UNDAMAGED
s pogovorom po filmu.

Soorganizacija: Mladinski center Podlaga in Klub študentov Sežana.

- za člane Kluba študentov Sežana je vstop brezplačen (vstopnico dvignete z veljavno izkaznico KŠS na blagajni).

Ponedeljek, 25. marec, ob 19.30

Prešernovo gledališče Kranj in
Mestno gledališče Ptuj:
STENICA

avtorski projekt

po motivih pravljичne komedije Stenica Vladimirja Vladimiroviča Majakovskega

Petek, 29. marec, ob 20.00

PREDSTAVA ZA VSAKO PRILOŽNOST

Glasbena komedija.

Petek, 5. april 2019, ob 20.00

Gledališka skupina KD Brce
KRAŠKE INTRIGE

Komedija.

Sobota, 6. april 2019, ob 10.00

»BEREMO IN GLEDAMO: Ameriška literatura in filmografija«

Steve Chbosky vs. R. J. Palacio:

ČUDO (sprehod po filmu in romanu ČUDO). Pogovorni dopoldan bosta vodila Rok Govednik in Neža Lipanje.

Projekt se izvaja v sodelovanju s Kosovelovo knjižnico in ga sofinancira Ameriška ambasada Ljubljana.

FILMŠULA

Petek, 12. april, ob 15.00

Slovenski celovečerni igrani film Urše Menart NE BOM VEČ LUZERKA (2018, 85 minut) s pogovorom po filmu.

Sobota, 13. april 2019, ob 10.00

SREČKIN ROJSTNI DAN s predstavo
TROBLJA IN KLJUČ

Petek, 19. april 2019, ob 20.00

Špas teater
MENOPAVZA

Glasbena komedija, izven.

Petek, 26. april, ob 20.00

GUŠTO GRE NA ROMANJE
Monokomedija.

Petek, 20. september 2019, ob 20.00

Koncert
SIDDHARTA – NOMADI (akustična turneja)

Eko-paket

V začetku šolskega leta 2018/2019 smo si v okviru projekta Ekošola zastavili kar nekaj ciljev, povezanih z okoljevarstveno tematiko. Najmlajše na šoli ozaveščamo o nujni skrbi za okolje, navajamo jih na pravilno ločevanje odpadkov in možnostjo recikliranja odpadne embalaže.

Spoštovani bralci in bralke Burje, sprašujemo vas: Ali veste, kaj je KEMS? Mi vemo, zato želimo, da veste tudi vi.

KEMS je kartonska embalaža za mleko in sokove. Spoznali smo, kako je sestavljena, kako pravilno ravnamo z njo ter katere so možnosti recikliranja in ponovne uporabe surovin.

V prvem razredu smo s skupnimi močmi naredili zbiralnik KEMS. Naučili smo se, da je priporočljivo prazno

KEMS izprati z manjšo količino vode, nato odvihati robове, stisniti in odložiti v rumeno (zabojnik za odpadno embalažo). Stisnjena KEMS zavzame veliko manj prostora kot KEMS, ki je ne sploščatimo. Pravilno ravnanje s KEMS ne zahteva veliko truda. Upoštevati je treba le vrstni red: izprazni – izperi – odvihaj robове – splošči – odloži v rumeno.

Drugošolci smo KEMS uporabili za likovno ustvarjanje. Tetrapake smo preoblikovali v živali. Ob izdelovanju čebel smo se naučili, da so to žuželke, ki imajo posebno zgradbo telesa in kar šest nog. Na Zemlji skoraj ni kraja brez pajkov. Nekateri smo izdelali tudi te majhne živali. Med vsemi izdelki smo našli še hrošča in mravljo.

Učenci tretjega razreda smo se o skrbi za okolje pogovarjali že jeseni. Še

najbolj nas je motila pretirana uporaba plastičnih vrečk. Izdelali smo papirnate darilne vrečke.

Ivana Ema Kobal in Manca Buda sta takole zapisali:

Učiteljica nam je povedala, da plastične vrečke onesnažujejo okolje in zastrupljajo živali, rastline in ljudi. Odločili smo se, da bomo na tehniškem dnevu izdelovali papirnate vrečke. Ker smo jih naredili iz rjavega ovojnega papirja, smo jih malce še polepšali. Okrasili smo jih z majhnimi koščki usnja in barvnimi papirnatimi okraski. Veseli smo bili, saj nam je uspelo vse vrečke prodati na šolskem bazarju.

Po pogovoru z učenci 1. triade zapisala

Agata Perdec

Foto: Vojko Franetič

Tako so zimo odganjali v nekaterih vaseh naše občine.

